

ΚΩΝΙΤΣΑ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1967
ΑΡ. 66 - ΕΤΟΣ ΣΤ'

KONITSE

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Έκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Κονιτσιωτῶν «Ο ΑΩΟΣ»

ΓΡΑΦΕΙΑ: Βύσσης καὶ Καΐρη 2 — ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ἐσωτερικοῦ: Δρ. 100 — Κοινοτήτων: Δρχ. 150 — Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 8
Διὰ τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς Κονίτσης δρχ. 75

Διευθυντής: ΑΛΕΞ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ, Ἀγίας Ζώνης 48 — Ἀθῆναι

Τυπογραφείου: Κ. Ἀθανασίου, Ἀριστοφάνους 9 — Περιστέρι

Ἀνταποκριτής ἐν Κονίτσῃ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἀντιπρόπος ἐν Ἰωαννίνοις: ΑΡ. ΠΥΡΡΟΣ δικηγόρος, δόδος Μπότσαρη τηλ. 654

» ἐν Θεσσαλονίκη: Κ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ Ἱατρός, δόδος Ἰκτίνου 4, τηλ. 78.949

Ἐμβάσματα: ΔΗΜ. ΝΗΛΙΓΚΟΝ, Λεωφ. Ἀλεξάνδρας 83 (Τομεὺς 702)

Άλληλογραφία: ΑΛΕΞ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Ἀγίας Ζώνης 48 — Ἀθῆναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΚΩΝ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	: Ἀπὸ τὶς ώμορφιὲς τῆς Γκαμήλας
ΒΑΣΙΛ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ	: Ἡ ἀναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν
ΓΙΑΝ. Λ.	: Παζαριοῦ Ἀνατομή. (Σχόλια εἰς βάθος)
ΕΥΡ. ΣΟΥΡΛΑ	: Τὰ παλιὰ Ἀρχοντικὰ
ΧΡ. ΣΚΑΝΔΑΛΗ	: Γκώκου Γιανάκου: Τοῦ «Καραθανάση»
ΓΕΩΡΓ. ΒΛΑΧΟΥ	: Τσουροπήγαδο
ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ	: Τὰ παλιὰ σχολικὰ χρόνια
ΑΝ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ	: Λιτονιάβιστα (συνέχεια)
Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας	: Νέα ἀπ' τὴν πατρίδα

Η ἀναδιάρρωσις τῶν καλλιεργειῶν εἰς τὸ λεκανοπέδιον Κονίτσης

Τῦν κ. ΒΑΣΙΛ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ, Γεωπόνου

2. Μελισσόπειρα

Α' ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ο ἀρχηγὸς εἶναι ἡλικίας 29 ἔτῶν μὲν γνώσεις Δημοτικοῦ Σχολείου, ἡ σύζυγός του εἶναι ἡλικίας 19 ἔτῶν ἐπίσης τελειόφοιτος Δημοτικοῦ Σχολείου. Ο πατέρ του ἡλικίας 70 ἔτῶν, ἀπὸ ἔτῶν ἐργάζεται εἰς τὴν Ἀναγνωστοπούλειον Γεωργικὴν Σχολὴν Κονίτσης. Η μήτηρ του ἡλικίας 66 ἔτῶν μένει μαζὶ του. Η ὅλη ἐκμετάλλευσις περιῆλθεν εἰς αὐτὸν δεδομένου ὅτι ἐκ τῶν ἀδελφῶν του ὁ πρώτος ἔγινε χωροφύλαξ, ὁ μετ' αὐτὸν ἐργάζεται εἰς τὰς Ἀθήνας εἰς Ζαχαροπλαστεῖον, ἡ δὲ ἀδελφή του ἀποκατεστάθη εἰς τὸ χωρίον μὲν ὁμοχώριον λαβοῦσα καὶ 7 στρ. ἀγροῦ ὡς προΐκαν. Εἶναι ὅλοι ὑγιεῖς καὶ ἀρτιμελεῖς.

Β' ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Κατέχει μίαν οἰκίαν ἰσόγειον δύο δωματίων λιθόκτιστον κεραμοσκεπῆ διαστάσεων $12 \times 5 \times 3$ μ. ὡς καὶ σταυλαποθήκην ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς οἰκίας του διαστάσεων $8 \times 4,5 \times 2,5$ μ. λιθόκτιστον τσιγκοσκεπῆ.

Σήμερον ἐκμεταλλεύεται τοὺς πατρικοὺς ἀγροὺς ἑκτάσεως 19 στρεμμάτων, ἥτοι 4 στρεμ. ξηρικῶν καὶ 15 ποτιστικῶν εύρισκομένων εἰς ἀπόστασιν 50 μέτρων ἔως 3 χιλ. ἀπὸ τῆς οἰκίας του. Οἱ μὲν ξηρικοὶ ἀγροὶ εύρισκονται εἰς δύο θέσεις (3 καὶ 1 στρεμμ.), οἱ δὲ ποτιστικοὶ εἰς 6 θέσεις (τεμάχια τῶν 3)3)2)2,5)2,5)2 στρεμμ.).

Πρὸ 12ετίας διὰ δανείου τῆς ΑΤΕ ἔγ-

κατέστησεν ἐπὶ 2 στρεμ. ἀρδευτικῶν μηλεῶνα ἐκλεκτῶν ποικιλιῶν.

Τὸ ζωϊκὸν κεφάλαιον ἀποτελεῖται ἀπὸ 1 ἵππον 8 αἴγες ἡμιβελτιωμένας (μὲν περισσότερον ποσοστὸν ἐγχωρίας φυλῆς) καὶ 15 ὅρνιθας.

Τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ 1 ἄροτρον, 1 σβάρνα, 1 σάγμα, 1 ἔξαρτημα ἔλξεως καὶ τὰ συνήθη μικροεργαλεῖα (κασμάς, σκαλιστήρια, τσάπες, πριόνια κλπ.). Στερεῖται ψεκαστικὸν μηχανήματος δανειζόμενος τοιούτον ὁμοχωρίων του.

Γ' ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΣ

Εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν ἀκολουθεῖ σταθερὸν τακτικὴν χωρὶς βεβαίως νὰ ἔχῃ ἐπιτύχει τὴν μεγίστην ἐντατικοποίησιν. Εἰς τὴν διαβίωσιν ἐσημειώθη πρόοδος τόσον εἰς τὸν κλάδον διατροφῆς καὶ ἐνδύσεως ὅσον καὶ τῆς διαμονῆς. Οὕτω πρὸ 4ετίας ἐγκατέστησε τὸ ἡλεκτρικὸν ρεῦμα καὶ πρὸ 3ετίας ἡγόρασε ραδιόφωνον.

Δ' ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ

"Εχει εἰσάγει ἀπὸ ἔτῶν τὴν καλλιέργειαν τῆς μηδικῆς τόσον πρὸς παραγωγὴν σανοῦ ὅσον καὶ μηδικοσπόρου τῆς ποικιλίας Τάλεν. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς τελευταίας τριετίας ἡκολούθησε τὰς ἔξῆς καλλιεργείας εἰς στρέμματα:

Εἶδος καλ.)γείας	1963-64	1964-65	1965-66
Σῖτος	7	6	6
'Αραβόσιτος	2	3	3

Μηδική	8	8	8
Μηλεών	2	2	2
Φασίολοι			
συγκαλ.) γείας	(1)	(1)	(1)

Σπόρους βελτιωμένους χρησιμοποιεῖ μόνον διὰ τὸν ἀραβόσιτον (ύδριδια). Λιπάσματα ἐπίσης χρησιμοποιεῖ εἰς περιορισμένην κλίμακα (300 χιλ. ἐπιφανειακὰ μηδικῆς τὸ 1964—65).

Τὴν κόπρον τῶν ζώων του διαμοιράζει εἰς τὰς καλλιεργείας.

Γεωργικὰ φάρμακα χρησιμοποιεῖ μόνον εἰς τὸν ὄπωρῶνα καὶ εἰς ώρισμένας περιπτώσεις ζιζανιοκτόνα.

Τὴν γαλακτοπαραγωγὴν διαθέτει διὰ βούτυρον καὶ τυρὸν τῆς οἰκογενείας ὡς καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας εἰς νωπὸν γάλα.

Εἰς τὴν ἔκμετάλλευσιν ἀναλόγως τῶν ἐποχιακῶν ἀναγκῶν ἀπασχολοῦνται ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας (ἴδιος, ἢ σύζυγος καὶ ἢ μῆτηρ του).

Τὸ ἔξ αἰγῶν ποίμνιον ἀκολουθεῖ εἰς τὴν βοσκὴν τὸ Κοινωτικὸν ποίμνιον.

Ε' ΑΞΙΑ ΜΕΣΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ (Τὰ ποσὰ εἰς δραχμὰς)

α) Οἰκοδομῶν

Σταυλαποθήκη	10.000
Χρήσ. χῶρος οἰκίας	1.500
	<u>11.500</u>

β) Μηχανήματα — Ἐργαλεῖα

1 ἄροτρον	300
1 σεβάρνα	300
1 σάγμα	350
1 ζεύγματα	250
Μικροεργαλεῖα	400
	<u>1.600</u>

γ) Ζωϊκοῦ κεφαλαίου

1 ἵππος	3.500
8 αἴγες	4.000
15 ὅρνιθες	600
	<u>8.100</u>

δ) Άγρων

4 στρεμ. ξηρικὰ	4.000
13 στρεμ. ποτιστικὰ	39.000
2 στρεμ. μηλεώνες	26.000
	<u>69.000</u>
Γενικὸν Σύνολον	90.200

ΣΤ' ΑΞΙΑ ΣΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΣΙΜΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1964—65

α) Σπόρου

Σίτου	224
Ἄραβοσίτου	58
Φασιόλων	80
	<u>362</u>

β) Διάφορα

Ζωοτροφαὶ καὶ ἀμοιβὴ	
βοσκοῦ	4.000
Κόπρος	800
Λιπασμάτων	270
Γ. Φαρμάκων	150
Σῦρμα δεματοπ.	250
Διάφορα	250
	<u>5.870</u>
Γενικὸν Σύνολον	6.232

Ζ' ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΣ ΠΡΟΣΟΔΟΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1965—66

α) Ἐκ τῆς Γεωργίας

Σῖτος 900 χιλ. X 3	2.700
Ἄραβ. 700 χιλ. X 2,5	1.750
μηδ. σαν. 6.000 χ. X 1,3	7.800
μηδικόσπορος 150 X 28	4.200
φασίολοι 70 X 8	560
μῆλα 200 X 4	800
ἄχυρον	400
	<u>18.210</u>

β) Ἐκ τῆς κτηνοτροφίας

γάλα 1.500 χιλ. X 4	6.000
κρέας	1.500
κόπορς	800
ώὰ	1.00
	<u>9.800</u>
Γενικὸν Σύνολον	28.010

Η' ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τὸ ἐπενδεδυμένον κεφάλαιον εἰς τὴν μικροεκμετάλλευσιν ἀνέρχεται εἰς 90.200 δρχ.

Τὸ χρησιμοποιηθὲν διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς μικροεκμεταλλεύσεως τὴν καλλιεργητικὴν περίοδον 1964 — 65 ὑπολογίζεται εἰς 6.242 δρχ. X 2)3 = 4.154,6 (8μηνος χρῆσις).

Διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἀκαθαρίστου

Παζαριού ἀνατομή

Τοῦ κ. ΓΙΑΝ. Λ.

Ἡ ζωὴ περνοῦσεν ἀχνὴ κι' ἀχρωμάτι·
στη στὸ «Παζάρι τῆς Κόνιτσας», ὅπως
λέγαμε τὸ χῶρο τῆς ὄγορᾶς μὲ τὶς ὑπο-
τονικὲς συναλλαγές, τῆς ἐπαρχιακῆς μας
πολιτείας.

Ἄσήμαντες πραμάτειες!

Σαράντα δράμια λάδι. Ἐνα φύλλῳ
μπακαλιάρῳ. Ἐκατὸ δράμια ἐληές. Δυὸς

δραχμὲς ξυλοκέρατα. Ἐνα κερί. Μιὰ
δραχμὴ ζαχαράτα γιὰ τὰ παιδιά. Καὶ
λίγο τσουένι γιὰ βάψιμο.

**

Παλιότερα τὸ Παζάρι μας, ἔνας δρόμος δλος
κι' δλος ἀπὸ γυαλιστερὸ καλντερίμι, γύρω στὰ
πεντακόσια μέτρα μῆκος, ὅπως φράζονταν στὶς

προσόδου 28.010 δρχ. τὴν περίοδον 1964
—65 πλὴν τῶν ὡς ἕνω ἀπαιτήθησαν 125,5
ἡμερομίσθια ἀνδρικὰ καὶ 63,5 ἡμερομί-
σθια γυναικεῖα συνολικῆς ἀξίας 13.850
δρχ.

Διὰ τὴν συντήρησιν, ἀποσθέσεις τῶν
ἐγκαταστάσεων γεωργ. ἔργαλείων, μηδι-
κεῶνος, τὴν θνησιμότητα, ἀντικατάστασιν
ἱπποειδοῦς, φόρους, ἀθευτικὸν δικαίωμα
ὑπολογίζεται ποσὸν 2.100 δρχ.

Ἐπομένως ἀπόδοσις ἐπενδεδυμένου κε-
φαλαίου:

Ἡ ἐκμετάλλευσις παρ' ὅλην τὴν μικρὰν
ἀπόδοσιν τοῦ μηλεῶνος ἀπέδωσε τὴν πε-
ρίοδον 1964—65 ἰκανοποιητικὴν ποόσο-
δον χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν σανοῦ μη-
δικῆς καὶ μηδικοσπόρου.

Ἐνδείκνυται ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἐκμε-
τάλλευσιν τῶν κλάδων παχύνσεως ζώων.
Ὑφίστανται πρὸς τοῦτο ἔργατικὰ χέοια,
ἐπαρκεῖς Κοινοτικαὶ βοσκαὶ καὶ ζωοτρο-
φαὶ ἴδιας παραγωγῆς. Διὰ τὴν δημιουρ-
γίαν προϋποθέσεων σταυλικῆς παχύνσεως
(βελτιωμένων μόσχων) ἀπαιτεῖται καὶ ἡ
κατασκευὴ συμπληρωματικῶν κτηνοτρο-
φικῶν τκισμάτων.

Εἰς ἐρωτήσεις μας ἀπῆντησαν ὡς ἔξῆς:

ΕΡ.: Ἀκοῦς γεωργικὰ νέα ἀπὸ τὸ ρα-
διόφωνο;

ΑΠ.: "Οχι τακτικά.

ΕΡ.: Τί ξέρεις διὰ τὴν ἀναδιάρθρωσιν
τῶν καλλιέργειῶν;

ΑΠ. (μετὰ τὴν ἐπεξήγησι τῆς σημασίας
τῆς λέξεως): Σιτάρι καλλιεργῶ ίσια - ίσια
γιὰ τὸ σπίτι. Τὸ τριφύλλι καὶ περισσό-
τερο γιὰ σπόρο μοῦ δίδουν πολλὰ χρή-
ματα.

ΕΡ.: Γιατί δὲν προχώρησες στὴν ἀ-
γελαδοτροφίαν ἢ στὴν πάχυνσιν ζώων;

ΑΠ.: Τὸ γάλα δὲν ἔρχεται νὰ τὸ πάρῃ
τὸ τυροκομεῖο καὶ γι' αὐτὸ δὲν συμφέρουν
οἱ ἀγελάδες. Γιὰ νὰ παχύνω ζῶα θέλω καὶ
σταῦλο καὶ ἀποθήκη. Τώρα σκέπτομαι νὰ
τὰ φτιάξω μόνος μου.

ΕΡ.: Είσαι ἀποφασισμένος νὰ μείνης
στὸ χωριό.

ΑΠ.: Πρὶν παντρευτῶ σκεπτόμουν καὶ
γὼ σὰν τ' ἀδέλφια μου νὰ φύγω. Τώρα δὲν
πρόκειται νὰ τ' ἀφήσω.

Ἡ διαδοχὴ τῆς ἐκμεταλλεύσεως σχεδὸν
αὐτουσίας μετὰ τὴν φυγὴν τῶν ἀδελφῶν
του δημιουργεῖ βασικὰς προϋποθέσεις ἐν-
τατικῆς ἐπιδόσεως.

Ἡ βαθμιαία ἐπέκτασις τῆς συγκεντρώ-
σεως γάλακτος καὶ ἐκ τοῦ χωρίου του ὑ-
πὸ τοῦ Συν)ου Τυροκομείου Κονίτσης θὰ
ἐπαυξήσῃ τὴν ἐντατικοποίησιν τῆς μικρο-
εκμεταλλεύσεως διὰ τῆς στροφῆς καὶ πρὸς
τὴν ἀγελαδοτροφίαν.

Βασικὴ δὲ προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐντατι-
κοποίησιν ἀποτελεῖ καὶ ἡ συγκέντρωσις
τῶν κτημάτων διὰ τοῦ ἀναδασμοῦ καὶ ἡ
δημιουργία ἐπαρκῶν κτηνοτροφικῶν κτι-
σμάτων.

ἄκρες του μὲ δυὸ σιδερένιες πόρτες, κι' εἶχε τὶς πλάτες τῶν μαγαζιών του πρὸς τὰ ἔξω, χωρὶς ἀνοίγματα, ἔμοιαζε μὲ περιχαρακωμένο μεσαιωνικὸ στρατόπεδο.

Φύλακες ἀριματωμένοι ἀπ' τὴν κορφὴν ὡς τὰ νύχια, κλειδαμπάρων μὲ τὸ βασίλεμα τοῦ ἥλιου, αὐτὸ τὸ κάστρο καὶ τὸ φύλαγαν δλονυχτὶς ἀπὸ μέσα, περιδιαβάζοντας ἀπὸ τὴν μιὰν ἄκρη στὴν ἄλλην. Προνοητικὰ παλληκάρια, ὅπως ἡταν φρόντιζαν νὰ γίνεται ἀντιληπτὴ ὅπ' ἔξω ἡ ἄγρυπνη παρουσία τους, χτυπώντας τὰ κατάφορτα σὲ πρόκες τσαρούχια τους, πάνω στὸ γρανιτένιο καλντερίμι.

Οἱ τελευταῖοι τῆς παληᾶς γενιᾶς φύλακες (Πασθάνηδες) : Ντομπόλας, Γούσια Τσάκας καὶ Μπαλέτσος. Μυθικὰ πρόσωπα γιὰ τὴν παληὰ Κόνιτσα. 'Ατέλειωτες οἱ ιστορίες τους γιὰ τὶς δῆθεν παλληκαριές τους... 'Ισχυρίζονταν, ἀνάμεσα σοβαρὸ κι' ἀστεῖο, πὼς κάποια μεσάνυχτα, ποὺ εἰδαν ἀπ' τὸ Παζάρι τῆς Κόνιτσας, φύλακες αὐτοί, στὸ 'Αγκάθι τοῦ Λάζαρου (πέντε χιλιόμετρα τουλάχιστον ἀπόσταση), φωτιὲς ἀναμμένες καὶ κατάλαβαν πὼς ἐκεῖ λημέριαζαν ληστές, ἔφριξαν μὲ τὸ γκρά τους, ἔσθησαν τὶς φωτιὲς καὶ σκόρπισαν τὴ συμμορία...

Τὰ πράγματα φαίνεται πὼς δὲν ἦταν τόσῳ εὔκολα, κείνα τὰ χρόνια στὴν Κόνιτσα.

'Αρβανίτικες φάρες, ἀπ' τὰ μέρη τῆς Κολωνιας, συνεχίζοντας μιὰ πανάρχαια παράδοση (αὐτὴ ποὺ ἀποτέλεσε τὴν αἰτία, νὰ ἐγκαταστήσουν οἱ αὐτοκράτορες τῶν βυζαντινῶν φρουρὲς στὰ περάσματα τῆς Πίνδου ἀπὸ βετεράνους λατινοφώνους στρατιώτες καὶ νὰ φιαχτοῦν ἔτσι τὰ βλάχικα χωριά μας) συγκροτοῦσαν στὰ μισόκρυφα, στὰ μισοεπίσημα, τὸν καιρὸ τῆς ἀνέχειας, συμμορίες πλιατσικολόγων, ποὺ λυμαίνονταν τὶς πολιτεῖες καὶ τὰ χωριὰ τῆς 'Ηπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας. 'Ακρίδα ἀπ' ὅπου περνοῦσαν. Ρήμαζαν τὰ πάντα. Διάλυαν ἀκόμα καὶ συνοικισμούς.

'Η Κόνιτσα κέντρο ὡς ἦταν τοῦ τοπικοῦ πλούτου, ἔγινε καρφὶ στὸ μάτι τους κι' ὁ μεγάλος τους στόχος. Οἱ Τούρκοι ζαπτιέδες λιγοστοί, ὅπως εἶναι κι' ἀνήμποροι ἀδιαφοροῦν ἢ συμμετέχουν καμμιὰ φορὰ στὰ κέρδη τῶν πλιατσικολόγων.

«Ἐβουλεύθην....., λέει ὁ 'Ηπειρώτης περιηγητὴς στὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνα, νὰ ἔξακολουθήσω τὴν πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς

'Ηπείρου πορείαν κατὰ τὸ ἐσχεδιασμένον δρομολόγιον, ὅτε αἴφνης ἀκούω πάρα πολλά, ὅτι πανταχοῦ περιφέρονται λησταί, κακούργοι, κλέπται, οἵτινες ἐν Μπάγια ἥρπασαν τὸν οἰκὸν ἐνὸς ιερέως καὶ ἡχμαλώτισαν τὸν υἱὸν του. 'Εν Δραγαρίῳ ἐκακούργησαν καὶ ἐπλήγωσαν ἀνθρώπους. 'Εν Βαδιούσῃ ἐλεηλάτησαν. 'Εν Δοβρινόβῳ ἡχμαλώτισαν δύο οἰκογενειάρχας. 'Εν Γρεβενίτι ἥρπασαν δέκα γυναῖκας. 'Εν τῇ Μονῇ Τσόρας κατέστρεψαν τὴν ἐπισημοτέραν οἰκογένειαν. 'Εκ Κοκουλίου δ' ἐπιστολῶν ἀπειλητικῶν ζητοῦσαν ἐκαποντάδας τινὰς λιρῶν. 'Εκ Δεματίου ὠσαύτως. "Αλλα κακουργήματα διεπράχθησαν ἐν Βανίτσᾳ. 'Εν Κονίτσῃ κατὰ τὴν δεκάτην ὕραν τῆς ἡμέρας πεντήκοντα λησταὶ εἰσέβασλον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσίου Ν. Μπεκιόρη, ἣν διήρπασαν μέχρι βελόνης συμπαραλαβόντες καὶ τὸν οἰκοδεσπότην, ὃν ἀπέλυσαν ἀντὶ 1.500 λιρῶν. "Αλλον δὲ ἐξάδελφον αὐτοῦ ἐφόνευσαν. 'Εκ Φούρκας ἀπήγαγον ἔνδεκα ἀνθρώπους. Νεάνιδα δὲ ἐκ Μπουμπούτσικας ἀπέλυσαν διακεκορευμένην. 'Ο Κορδίτσα ἀγᾶς μετὰ 150 χορεύουν εἰς τὰ βουνὰ μετὰ τυμπάνων καὶ σαλπίγκων. Τὸ ὅρος Δέντσικον, παρὰ τὴν Κολώνιαν ταράσσεται ἀπὸ τὸν κόναβον τῶν ποδῶν τῶν κακούργων.. 'Εν Παραμυθίᾳ καὶ 'Αργυροκάστρῳ συμβαίνουν ἀνυπολόγιστα δυστυχήματα. Καὶ λοιπῶν κακουργιῶν καὶ ληστειῶν τὸ ἀνάγνωσμα»...

Καὶ δὲν εἶναι μόνον οἱ ἀρβανίτες, φόβος καὶ τρόμος. Μέσ' τὴν ἀναμπομπούλα χαίρονται κι' ἄλλοι λύκοι. Τὸν 'Αλῆ Τσογμένη, τὸν 'Οσμὰν Μαρίτσα, τὸν Βελίκ Φράσαρη, τὸν Κιαζίμπεη, τὸν Κορδίτσαγα καὶ τὸν Σιλιχτάρ Πόντα, διαδέχονται ὁ Λεωνίδας κι' ὁ Νταβέλης, ὁ Γκίκας κι' ὁ Γκαρέλλης, ὁ Κακαράντζας, ὁ Τζήμας, ὁ Καλόγερος, ὁ Γιαννούλης, ὁ Καραμαγκιόλης ὁ Τόπης, ὁ 'Αποστολάκης, ὁ Μπαλατός, ὁ Κούτσικος, ὁ Κούσιος, ὁ Μακρῆς, ὁ Σουλιώτης, ὁ Παλαβός, ὁ Λάζος, ὁ Βαρβέρης, ὁ Λιάκος, ὁ Κοντογιώργος, ὁ Τζιμάνης, ὁ Κελεπούρης..... "Ολοι τους ἀνθρωπόμορφα τέρατα. 'Εγκληματικὴ καὶ βρώμικη φάρα.

«'Η μόνη διαφορὰ ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν διαβόλων καὶ τῶν ληστῶν, εἶναι ὅτι οἱ διάβολοι εἶναι λιγώτερο μαύροι ἀπ' ὅτι νομίζουμε κι' οἱ ληστὲς περισσότερον βρώμικοι, ἀπ' ὅσο μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑποθέσῃ...».

'Η ἀνασφάλεια ποὺ ἐπικρατεῖ, σφίγγει τὶς

καρδιές τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἀνήσυχοι ἀμπαρώνονται ἀπὸ νωρὶς στὰ σπίτια τους, διατηροῦν χουσμεκιάρηδες γιὰ φύλακες καὶ διαβάζουν μετὰ μογίας: τὴν «Περιπέτεια πολυημέρου αἰχμαλωσίας ἐν Ἡπείρῳ», I. Μεγκλίδου 1882· «Τεσσαράκοντα ἡμέραι αἰχμαλωσίας ὑπὸ τῶν ληπτῶν» N. Βεκιάρη 1884. «Ἀπομνημονεύματα περιπετειῶν τριμῆνου αἰχμαλωσίας» A. Σακελλαρίου, 1888, «Μιὰ αἰχμαλωσία» Θ. Φραγκούλη 1896...

Τὰ μαγαζὶα τοῦ Παζαριοῦ, τὸν μὲ τ' ἄλλο, σχεδὸν δλα διοια μεταξύ των, ἥσαν φιαγμένα, γιὰ λόγευς ἀσφάλειας, ἀπὸ ἔνα τετράπαχο πέτρινο θόλο, αἰώνιας ἀντοχῆς. Ἡ πρόσοψή τους, τὸ μόνο ἄνοιγμα' ἔδινε, πρὸς τὸ δρόμο τοῦ Παζαριοῦ, χωρὶς τζαμαρία κι' ἔκλεινε τὸ δράμυ μὲ ξύλινα τεπέγκια. Τὰ τεπέγκια σφαλίζονταν ἀπὸ μέσα μὲ σιδερένιες μπάρες, κι' ἔπειτα κλείδωνται στὸν πορτοστάτη μὲ κάτι τεράστια κλειδιά. Μὰ τὰ κλειδιὰ αὐτά, σύμβολο τοῦ μαγαζάτορα, ἐμεῖς κάναμε ἀργότερα τὸ βαρελότα τῆς πασχαλιᾶς μας, σφινώνοντας μέσα στὴν κάννη τους μπαρούτι ἀπὸ κίκια ἢ τρίμμα ἀπὸ σπίρτα, πεὺ τὰ ἐκπυρσοκροτούσαμε μ' ἔνα καρφὶ - ἐπικρουστῆρα, χτυπώντας τὸ στὸν τοῖχο.

Νᾶμεινε τάχα σήμερα κανένα ἀπ' αὐτὰ τὸ μαγαζία, ποιὸς ξέρει; «Ἐνα ἔνα πῆραν τὸ δρόμο τους κι' ἔξαφανίζονται, ώς τὸ τσιμέντο κι' ἡ κακογουστιὰ εἰσβάλλουν ἀκάθεκτα στὸ γραφικὸ αὐτὸ χῶρο τῆς μεσαιωνικῆς παράδοσης.

Μαζὶ μὲ τὸν τύπο αὐτῶν τῶν μαγαζιῶν, χάνονται σιγὰ σιγὰ κι' δλα τὰ παληὴ ἐπαγγέλματα. Στὸν ἀρχὴ ἔσθησαν οἱ γουναράδες. «Ἐσθησαν ἔπειτα οἱ βυρσοδέψες, πούχαν τ' ἀργαστήρια τους στὸν Ἀηγιάννη. Μὲ τὸν καιρὸ χάθηκαν οἱ σαράφηδες οἱ λεγόμενοι τραπεζίτες τῆς Κόνιτσας, πεὺ ἀλληλογραφοῦσαν μὲ τὴ Βενετιὰ καὶ τὴ Σκόντρα, κοπιάροντας τὰ γράμματά τους στὴ γραφικὴ βίδα. Αὔτοὶ δάνειζαν τὸν κοσμάκη, ἀκόμα καὶ τὶς φαμίλιες τῶν Τούρκων απέηδων καὶ τἄπαιρναν «σούμα» τὸν καιρὸ τῆς συγκομιδῆς. Στὸ τέλος ξαφανίστηκαν οἱ καπτοτάδες, οἱ τσαρουχάδες, οἱ σαμαράδες καὶ τὰ χάνια, πούχαν στὶς θολωτὲς εἰσόδους των τὰ ώραία φανάρια. Τὰ πράγματα, τὰ πῆρε τὸ ρέμα τῶν καιρῶν κι' ἀλλάξανε.

Οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ ἔνα περίεργο φυσικὸ νόμο, λὲς καὶ ξέμειναν, ἐπαναλαμβάνονται σχεδὸν οἱ ἕδιοι. «Ἄλλαξαν ἐπαγγέλματα, ὀλλὰ ζοῦν στὸν ἕδιο ρυθμό. Στὸν ἕδιο ἀέρα.

Χασομέρηδες σεργιανοῦν, ἀπὸ μαγαζὶ σὲ μαγαζί, ἀξούριστοι μεσοδόμαδα (ἢ δουλειὰ τῶν μπαρυπέρηδων φουντώνει κάθε Σαββατοκύριακο) καὶ σχολιάζουν πικρόχολα, ἐκείνους ποὺ πρόκοψαν. Μπακάληδες, ἔμποροι, μανάθηδες, στέκονται αἰνιγματικὸ στὴ σκιὰ τῶν μαγαζιῶν τους καὶ τρίβουν διαρκῶς τὰ χέρια τους, πότε πλόχερο μὲ πλόχερο καὶ πότε σὰ νὰ πασαλείσουν τὴ ράχη τῶν χεριῶν, λὲς κι' εἶναι βαρυχειψωνιά, καὶ τὰ χουχουλίζουν. Δημόσιοι ύπαλληλοι, ὁ καθένας μὲ τὸ ὑφος καὶ τὶς ἀντιδράτεις του, στὸ γεγονὸς τῆς «μεταθέσεώς του» σ' αὐτὸν τὸν ἀκραίο τόπο, ἀφίνουν τὴν ἐντύπωση καὶ κυρίως οἱ παληοελλαδίτες, ὅτι «κομίζουν γλάυκα εἰς Ἀθήνας».

«Αὔτοὶ οἱ κρατικοὶ ύπαλληλοι — ποὺ οἱ γυναῖκες τους εἶναι κάμποσα χρόνια μεγαλύτερες τους — ἔχουν ἔνα τόσο χαϊδευτικὸ υφος — σὰν ἀνταλλάσσουν χειρονομίες μὲ τὰ κορίτσια...».

«Ο κὺρ - Γιώργης ὁ Κ..... μὲ τὴν ἔντονα ἀρβανίτικη προφορά του — ἀπόλυτα ρυθμισμένη ζωὴ — κάθε μεσημέρι, ἀκριβῶς στὶς δώδεκα, οὕτ' ἔνα λεπτὸ πειὸ πρίν, οὕτ' ἔνα λεπτὸ πειὸ ἀργά, ἀναταράζει τὴν ἀρμάθα τῶν ικλειδῶν του — μακάριοι οἱ κατέχοντες — τραβάει τὸ τεπέγκι καὶ μὲ υφος τελετουργικὸ — ἡ σηησμένη γόπα τοῦ τσιγάρου μονίμως στὴ γλῶσσα — ἀπομακρύνεται χτυπώντας, τὸ σιδερένιο τσκούνι του, πάνω στὸ μισοφθαρμένο καλντερίμι.

«Υπάρχουν στὸ παζάρι καὶ κάποιοι τύποι ποὺ ξέμειναν ἐκεῖ. Κλωθογυρίζουν μ' ὀρθάνοιχτα μάτια καὶ διασταλμένα τὰ πτερύγια τῆς μύτης, σὰν πεινασμένα θεριὰ — μεγάλες οἰκογένειες, μεγάλες, ἔγνοιες, ὁ ἐπιούσιος δὲν ἔξασφαλίζεται μὲ λόγια — ζυμώνοντας ἀκατάπαυστα τὸ τέλμα, σὰν δικολάθοι στὸ τοπικὸ Είρηνοδικεῖο, καὶ γίνονται μὲ τὸν καιρό, μῆθος στὴν ἐπαρχία — ύπαρχουν μαγαζὶ μὲ τίτλο τ' ὄνομά τους σὰ νὰ λέγαμε «Καφενεῖο ὁ Ἀδέρωφ», ἢ Ἐδωδιμοπωλεῖον «Ἡ συνάντησις» Κανένας δὲν ξέρει μὲ ποιὸ καράβι ξεμπάρκαραν ἐκεῖ.

ΤΑ ΠΑΛΑΙΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΑΠΠΟΥΔΩΝ ΜΑΣ ΥΠΟ ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΝΟΣΤΑΛΓΙΑΣ ΜΑΣ

Τοῦ κ. ΕΥΡ. ΣΟΥΡΛΑ, Παιδαγωγοῦ

I

Τὰ παλαιά Ἀρχοντικὰ τῶν Παπούδων μας — ἀκόμα καὶ στὴν ἐρειπωμένη ὅψη τους μέσα στοῦ ἀνηλέητου χρόνου τὸ πέρασμα τὸ διαβρωτικὸν — διαφυλάττουν διαρκῶς ζωντανὸν, κάθε τι ποὺ κοιμᾶται καὶ στὸ ἴδικόν μας στῆθος.

Καὶ ὁσάκις βυθιζόμεθα, μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας στὸν κόσμον τὸν μυστικὸν τῆς ἐσωτερικότητός των, γινόμεθα κοινωνοὶ τῆς ψυχῆς των.

Ἐτσι:

‘Η πραγματικότης ὑψώνεται σὲ ὅ—

Ποῦ καὶ ποῦ κανένας τύπος, χοραπατζῆς ἢ μισοπάλακος δημιουργεῖ μιὰ κάποια ἀτμόσφαιρα ἵλαρότητας καὶ παραλλάζει τὴν ἐπίπεδη ἀσημαντότητα.

**

Μέσ' τὴν καστανὴ καταχνιὰ τοῦ φθινοπώρου, μορφὲς χωρὶς περίγραμμα κινοῦνται, ἀρκούμενες σὲ μιὰ συμβατικὴ εὔτυχία, σαφῶς περιγεγραμμένη ἀνάμεσα στὸ καφενεῖο τοῦ Γεράση, τὸ φεῦρο τοῦ Στέρτσου, τὸ ἐστιατόριο τοῦ Τζιάκου, τὸ κουρεῖο τοῦ Ζήντρου καὶ τὸ φαρμακεῖο.....

«Μορφὴ χωρὶς σχῆμα — σκιὰ χωρὶς χρῶμα — γνέψιμο χωρὶς κίνηση — Παραλυμένη δύναμη...».

‘Η ἄρνηση σὲ κάθε προσπάθεια ἀνύψωσης — ἀπογείωσης, ἔξιδανικεύεται σὲ μοναδικὴ Ἀρετή. ‘Ο καινοτόμος προγκάρεται ἄγρια. Κι ἔπειτα οἱ ἔμμονες ἰδέες. Οἱ μικροκακότητες.

«Κακὸ χωριὸ τὰ λίγα σπίτια».

Κάποιοι ἀσαφεῖς ὑπαινιγμοί.

«Κι’ οἱ στεγνὲς φωνὲς ποὺ ψιθυρίζουνε μαζὶ — ἥσυχες κι’ ἀσήμαντες — σὰν τὸν ἀγέρα στὸ ξερὸ χορτάρι».

Τέλος, ὑπάρχουν κι’ αὐτοί, ποὺ δίχως κανένα φόντο, βασανίζονται, νὰ σταθοῦν ὅρθιοι, στὰ

νειρο, ποὺ εἶναι λουσμένο μὲ τὸ φῶς τῆς νοσταλγίας μας.

II

Εἶναι στιγμὲς καὶ ὥρες, πού, ὅπο τὴν πανήγυρη καὶ τὴν ὁχλοβοὴ τῆς ζωῆς, παρίσταται ἀνάγκη νὰ μεταφερθοῦμε εἰς τὴν ἀγιότητα τῆς ὀνειροπολήσεως, γιὰ νὰ ξανακούσομε τὴν μελωδίαν τὴν ἐξωτικὴν ἀνείπωτων τραγουδιῶν.

Τέτοιος τόνος μελωδίας εἶναι τὰ παληὰ Τέτοιος τόνος μελωδίας εἶναι τὰ παλαιὰ

δυό τους πόδια, μὲ τὴν ἴδεα πῶς γίνονται ἔτσι ἀξιοσέβαστοι.

«ὁ κ. . . . τους δὲν ἔχει βρακὶ
ἡ τσ. . . . τους θέλει τριαντάφυλλο».

Φτιάχνουν συγκινήσεις, οἱ μόνες συγκινήσεις ποὺ ἀπομένουν σ’ αὐτὸ τὸ χῶρο τῶν κοινῶν συναλλαγῶν, παίζοντας χαρτιά, ντόμινο, καὶ τάβλι.

“Ἄχρηστη ίστοοία, ποὺ ποικίλλεται μὲ φράσεις τυποτοιημένες (ντόρτια καὶ μαράζια πούχω στὴν καρδιά), καὶ χειρονομίες, καμμιὰ φορὰ πρόστυχες, παράλογες, ἀνάλογα στὸ ζάρι, στὸν παίγτη καὶ στὸν ἔμπαιζόμενο.

Τὸ γέρας τῆς νίκης, κάποιο ἀποξηραμένο ἀπ’ τὸν καιρὸ καὶ τὸ κακὸ ἀμπαλάζ — ἀθλιό χαρτονένιο κουτὶ — λουκοῦμι, ποὺ δπως καὶ νάχε τὸ πρᾶμα. Θάφτανε στὸ σπίτι, ἀκόμα καὶ στὴν ἄρνητικὴ περίπτωση, τὴν περίπτωση τῆς ἡπτας, σὰν «ἀξιούμενη ἀπ’ τὴν οἰκογενειακὴ Ιεραρχία, καὶ τάξη, ἐπιβεβαίωση τῆς «όπωσδήποτε» ὑπεροχῆς τοῦ πάτερ φαμίλιας, τὴν ὥρα ποὺ δ καημένος δ Τσιρόνης ἀποξεχασμένος τώρα πιὰ κλητῆρας τῆς κοινότητας, θάνατε ἔνα ἔνα κεῖνα τ’ ἀπερίγραπτα τσιμπλοφάναρα, μὲ τὰ μονίμως καπνισμένα λαμπόγυαλα, ποὺ ὑποτίθεται, πὼς φώτιζαν τὶς κακοτοπιές τῶν δρόμων καὶ τοὺς λάκκους.

κὰ δεμένα μὲ ίστορικὰ γεγονότα, μὲ ίστορικὲς Μορφὲς τῶν Παπούδων μας, Ἀρχοντικὰ δηλαδὴ ποὺ ὑψώνονται ἀπὸ τὸν θρῦλο σὲ ὄμιχλώδη ὕψη.

Μέσα στὴν ἐρειπωμένη γοητεία τοῦ παληοῦ Ἀρχοντικοῦ τῶν Παπούδων μας, ποὺ ἀνεκηρύχθη πρὸ δεκαετίας σὲ Ἰστορικὸν διατηρητέον Μνημεῖον, καὶ διὰ μεταγενεστέρας ἀποφάσεως, δῆμοσιευθείσης εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, μετωνομάσθη καὶ εἰς Πατριδογνωστικὸν Μουσεῖον, γιὰ νὰ περιλάβει καὶ συγκεντρώσει ὅλους τοὺς θησαυρούς, Ἀγιογραφίας, Ξυλογλυπτικῆς καὶ λαϊκῆς τέχνης τῆς Ἰστορικῆς καὶ θρυλικῆς Ἐπαρχίας μας Κονίτσης (δυστυχῶς δὲν ἐπεχορηγήθη εἰσέτι ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐπισκευὴ καὶ ἡ λειτουργία του), μέσα ἐπαναλαμβάνομε στὴν ἐρειπωμένην γοητείαν τοῦ παληοῦ αὐτοῦ Ἀρχοντικοῦ τῶν Παπούδων μας στὴν Πυρσόγιανη Κονίτσης, φιλοξενήθηκαν κατὰ καιροὺς Πρόξενοι Μεγάλων Δυνάμεων καὶ Εύρωπαίοι περιηγηταί, Πασάδες καὶ Μεραλάϊδες τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, Δεσποτάδες καὶ Ἀρχηγοὶ ἀπελευθερωτικῶν ἀγώνων.

Ο ἥρεμος ρομαντισμός του αὔξάνει τὴν γοητείαν τῶν κρημνισμένων μαρτύρων τοῦ μακρυνοῦ ἐκείνου παρελθόντος.

Καὶ εἶναι πολλοὶ οἱ μάρτυρες εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, ποὺ διαρρέεται ἀπὸ τὸν Σαραντάπορον, περιστοιχίζεται ἀπὸ τὸν Γράμμον καὶ τὸ Ἰστορικὸ Μοναστήρι τῆς Ζέρμας, χτισμένο ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, τὸν Πωγωνάτον καὶ καταγάζεται ἀπὸ τὸ φέγγος τοῦ θρυλικοῦ καὶ μυθολογικοῦ βουνοῦ τῆς Ἐπαρχίας, τοῦ Σμόλιγκα.

Πλειὰς θρύλων εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὴν Ἰστορικὴν αὐτὴν λεκάνην τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὅποιας συνετρίβησαν καὶ οἱ ὄρδες τοῦ Μουσολίνι.

Ολο αὐτὸ τὸ Ἰστορικὸν τοπίον καὶ τὸ ἐρείπια του, ἐνῷ μεταφέρουν τὴν θύμησή μας εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν Παπούδων καὶ τῶν Προπάπων μας, βυθίζουν συγχρόνως τὴν ψυχήν μας καὶ σὲ κάποια ἀόριστη μελαγχολία.

Μὲ τὴν ὑπαρξὴ δηλαδὴ τῶν παληῶν αὐτῶν Ἀρχοντικῶν τῶν Παπούδων μας αἰ-

σθητοποιεῖται καὶ ὁ τραγικὸς κλῆρος καὶ ἡ παροδικότης.

Αλλ' ἐνῷ ὑποφέρομεν καὶ πάσχομεν στὸ ἀντίκρυσμα τῶν ἐρειπωμένων λειψάνων των ἀπὸ τοῦ ἀνηλέητου χρόνου τὰ γρατσουνίσματα, μέσα μας δημιουργεῖται ταυτόχρονα καὶ κάποια διάθεσις ἡρωϊκή.

III

Απὸ τὰ ἔοείπια δηλαδὴ αὐτὰ καθαγιάζεται μὲ τὸν τόνον τῆς τραγικότητος ἡ θύμηση καὶ ἡ νοσταλγία ἡμῶν τῶν ἐπιζόντων, ποὺ στεκόμαστε ὅρθιοι ἐπάνω στὴν πρώραν τοῦ μαγικοῦ ἐκείνου καραβιοῦ, ποὺ μᾶς μεταφέρει διὰ τῆς φαντασίας μας κοντά τους, τὴν ὥραν ποὺ εἴμεθα παραδομένοι σὲ ὄνειροπολήσεις.

Εἶναι ἡ μορφὴ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς Προγόνους καὶ τοὺς Παπούδες μας, οἱ ὅποιοι προβάλλουν σὰν οἱ ραψωδοὶ τῆς Ἰστορίας τῆς πολυβασανισμένης αὐτῆς γωνίας τῆς Ἡπείρου μας.

Πρέπει νὰ εἶναι ἀπέραντος ὁ σεβασμός μας πρὸς τὸ παρελθόν γιὰ νὰ νοιώσομε τὸν ἥχον τῆς παλῆς ἐκείνης καμπάνας, ποὺ ἔξεπέμπετο ἀπὸ τοῦ ὑψους τῶν κωδωνοστασίων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνῷ τὸ κερί ποὺ ἤτανε ἀναμμένο ἀπὸ τὰ εὐλαβικὰ χέρια τῆς Μπάμπως μας, φώτιζε τὸν σκοτεινὸν χῶρον τῆς Ἐκκλησίας.

Ητανε... ναί... τὸ εὐλαβικὸ ἐκεῖνο κεράκι τὸ ἀναμμένο ἀπὸ τὰ σκελεθρωμένα χέρια τῆς Μπάμπως μας, σὰν τὸ σύμβολον τοῦ πυρῆνος τοῦ φωτός, μὲ τὸ ὅποιον ἀρχίζει ὁ ἀγὼν κατὰ τοῦ σκότους.

Απὸ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο τρεμουλιασμένο φῶς διετηροῦντο ἀναμμένα στὴν ψυχὴ τῶν Παπούδων μας τὰ φῶτα τῆς ἀγρύπνιας τῆς ψυχῆς των, κατὰ τὰ μαύρα ἐκεῖνα χρόνια τῆς δουλείας.

Ητανε τὸ φέγγος ἐνὸς ὄραματισμοῦ των.

Μπορεῖ τώρα ἡ ὄμιχλη νὰ καλύπτει τὴν κορυφὴν τῶν βουνῶν ποὺ πλαισιώνουν τὸν θρυλικὸν Σαρανταπόρον, μπορεῖ αἱ γραμμὲς τοῦ ὄριζοντος νὰ χάνονται εἰς τὴν ψυχὴν μας, ὅμως ἀπλώνεται παντοῦ ἡ νοσταλγικὴ παραίσθηση.

Αἱ ὄρθριναι ἀχτίδες καθὼς προβάλλει ὁ ἥλιος μεγαλόπρεπος ἀπὸ τὰ βουνά, θωπεύουν τὴν κατήφειαν τῶν παληῶν ἐρειπω-

Γκώκου Γιαννάκου: Τοῦ «Καραδανάση»

Παρουσίασις τοῦ κ. ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΚΑΝΔΑΛΗ

Πουλίμ' ἀπὸ τὸ Σμήλιανοκι ἀπ' τὶς ἔφτὰ
 (ἴρυσσοῦλες.
Γιὰ πὲς καὶ στ' ἄλλα τὰ πουλιά, δῆποὺ λα-
 (λοῦγ στοὺς κάμπους.
Φέτος νὰ μὴ λαλήσουνε, φέτος νὰ μὴν τὸ
 (ποῦνε.
Γιὰ τὸ δικό σου τὸν καημό, γιὰ σὲ Καρα-
 (θανάση.
Σκοτώθηκες στὸ Σμήλιανο γιὰ τὴ γλυκιά
 (πατρίδα.
Τρεῖς μέρες κάνουν πόλειμο τρεῖς μέρες καὶ
 (τρεῖς γύχτες.
Μαυροφορέθκαν τ' "Αρματα κι ὅλες οἱ Ἀρ-

 (ματοποῦλες.
Στὰ μαῦρα ἐντυθήκανε, σὲ πανηγύρι δὲν
 (πᾶγε.
Μὸν πᾶν ψηὰ στὸ Σμήλιανο, τριγύρω ἀπὸ
 (τὸ μνῆμα.
Μοιρολογοῦσαν κι ἔλεγαν, μοιρολογοῦν καὶ
 (λέγε.
Αναθεμά σε Σμήλιανο, ποὺ μούφαγες τὰ
 (νιάτα.
Καὶ μὲ τὸ μοιρολόγημα σου φτιάχνουνε
 (στεφάνι.
Σου τὸ στολιζούν λούλουδα σου τὸ ποτίζουν
 (δάκρυα.

Τὸ παραπάνω δημοτικὸ τραγούδι εἶναι ἄγνωστο στὰ ἄλλα χωριά τῆς Κόνιτσας. "Αγνωστος κι ὁ Καραθανάσης. "Αγνωστο εἶναι ὁπωσδήποτε τὸ τραγούδι καὶ στὸ χωριὸ τοῦ Γιώργου Καραθανάση. Ἐκεῖ τὸν Καραθανάση ἵσως τὸν ξέχασαν, ἵσως τὸν ἀναβάνουν στὴν κουβέντα τους τυχαία καμιὰ φορὰ καὶ νὰ τελειώνουν ἔτσι: «"Επεσε πολεμώντας τοὺς Ἰταλοὺς τὸ 1940 στὴν Πίνδο, στὸ Σμόλικα» καὶ τίποτε ἄλλα.

μένων Ἀρχοντικῶν, αὐτὰ ὅμως προβάλλουν παρὰ ταῦτα στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας, μὲ τὸ λαμπερὸ φέγγος τῶν περασμένων.

Μὲ θεῖκὸν δὲ ἔνδυμα μᾶς περιβάλλει ἡ νοσταλγικὴ αὐτὴ περιπλάνησίς μας εἰς τὸν χῶρον ἐκείνον ὅπου σελαγίζουν μέσα στὴν ἑρημική τους μεγαλοπρέπεια, ἐνῶ ἀπὸ τὸ μαγικὸ καράβι ποὺ διασχίζει τὰ νερὰ τοῦ Σαρανταπόρου ἀντηχεῖ μυστικὰ ἀπὸ τὰ μύχια βόθη τῆς ψυχῆς μας ἡ Πατριδογνωστικὴ ἐπωδός:

"Ω! παλαιὰ Ἀρχοντικὰ τῶν Παπούδων μας! Γεμάτη ἀπὸ νοσταλγία, Σᾶς ἀποζητάει παντοῦ ἡ καρδιά μας!

Γιὰ τὰ "Αρματα τῆς Κόνιτσας ὅμως ἡ ἥρωϊκὴ ψυχὴ τοῦ λοχαγοῦ Καραθανάση σὲ κάθε χαρά, σὲ κάθε πανηγύρι, σὲ κάθε γλέντι παίρνει τὴν πρώτη θέση. Πρώτη κι ἀπ' τὰ κλέφτικα καὶ ἥρωϊκὰ τοῦ 21. Πρώτο καὶ καλύτερο ἀυτὸ τραγουδοῦν στὴν τάβλα, στὸ τραπέζι, στὸ ξέγερμα κατὰ τὸ ξαπόσταμα στὴν ἄκρη τοῦ χωραφίου οἱ Ἀρματοβίτες καὶ οἱ Ἀρματοβίτισσες.

Κι ὁ ποιητής του; "Ενας ἀπλός, συμπαθητικός, πάντα γελούμενος καὶ ἀνοιχτόκαρδος γεροντάκος. Ὁ Γκώκος Γιαννάκος. Μεγάλη σου τύχη νὰ προφτάσῃς νὰ γνωρίσῃς — γιατὶ πρὶν ἀπὸ ἕνα χρόνο ἔφυγε ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμο — μιὰ τέτοια σπουδαία μοσφὴ ἐνὸς λαϊκοῦ ιστορικοῦ. Γιατὶ οἱ ποιητὲς τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν εἶναι οἱ λαϊκοί μας ιστορικοί.

"Ἡ δουλειά του στὸ χωράφι, στὰ πρόβατα, στὴν ὄλοτομία καὶ τὶς γιορτερὲς μέρες πρῶτος στὰ γλέντια κι ἦταν ἡ ψυχὴ τοῦ γλεντιοῦ.

"Ο Φωριέλε εἶχε νὰ λέη καὶ νὰ γράφῃ γιὰ τὸν τυφλὸ λαϊκὸ τραγουδιστὴ τῶν Ἀμπελακιῶν τῆς "Οσσας, τὸν Γιάννη Γκαβογιάννη. Καὶ μὲ τὸ δίκιο του ὅμως

Τσουροπήγαδο

Τοῦ κ. ΓΕΩΡΓ. ΒΛΑΧΟΥ

(“Υστερα από 28 χρόνων άπουσία γύρισα στὸ χωριό μου.

Φροντίδα μου κρυφή ήταν νὰ ἐπισκεφθῶ καὶ τὸ Τσουροπήγαδο, τὴ σιμότερη βρύση απὸ τὸ σπίτι μας, ποὺ συνδέεται μὲ τὶς πρώτες παιδικές μου ἀναμνήσεις. “Ομως τὸ δρόμο τὸν εἶχαν πνίξει οἱ λεφτοκαρυές καὶ δὲν μποροῦσα νὰ περάσω... Σὰ νὰ εἶχαν μαζευτῆ νὰ μὲ

νὰ ἔφτανε καὶ νὰ συνομιλοῦσε μὲ λαϊκὸ τραγουδιστή.

Στὴν ἀρχὴ κουβέντιαζαν κι ἔλεγαν ἀπλῶς στὸ χωριὸ γιὰ τὸν Καραθανάση· ὥσπου ξέσπασε ἡ γλώσσα τῆς ξεχειλισμένης καρδιᾶς τοῦ λαϊκοῦ ραψωδοῦ καὶ στιχούργησε καὶ μελοποίησε ἀμέσως μερικοὺς στίχους. “Ἐπειτα λίγο - λίγο τὸ ἀπισυμπλήρωσε καὶ τὸ ταχτοποίησε. Κι ἀκόμα τέλειο δὲν εἶναι — φαίνεται απὸ τὶς λίγες ἀτέλειες του — γιατὶ τὸ τραγούδι βρίσκεται στὴν πορεία στὴν ἐξελιξή του. Θὰ βρεθοῦν κι ἄλλοι τέτοιοι τραγουδιστές· ἵσως τὸ συμπληρώσουν, ἵσως τὸ τελειώσουν, ἵσως τὸ μεγαλώσουν.

Πάντως εἶναι ἄξιο θαυμασμοῦ γιατὶ δὲν ξεφεύγει απὸ τὴν τεχνικὴ τῶν ἄλλων δημοτικῶν τραγουδιῶν. Σύλληψη, ρυθμός, νόημα, ποιητικὴ ἔκφραση ὅλα ἀρμονίζονται μὲ μιὰ σταθερὴ ἐνότητα, διάφανη, ἀγνή, λαϊκιά.

Φαίνονται ξεκάθαρα ἡ δημοτικότητα, ὁ αὐθορμητισμός του, οἱ ἀπλὲς ἔκφράσεις.

Κάθε στίχος του δίνει κάτι ξέχωρο καὶ ἐλκυστικό.

Δὲν χρειάζονται σχόλια, ὅτι ὁ λαϊκὸς ιστορικὸς ἔκφράζει φαίνεται ξεκάθαρα. Μπροστά του κάθε φρασεοκόπος τῆς γριφόλεξης στιχουργίας τῆς λεγόμενης ἐντεχνης πλαστικότητας τῆς μεταγενέστερης ποιητικῆς τέχνης εἶναι πολὺ μικρός...

καλωσορίσουν, τέντωναν ψηλὰ τὸ λαιμό τους, ἀπλωναν τὰ χέρια τους καὶ μ' ἐπιαναν απὸ τὴ μέση, απὸ τὰ πόδια, απὸ τὰ μπράτσα, μ' ἀγκάλιαζαν καὶ μὲ φιλοῦσαν. Τὶς φιλοῦσα κι' ἐγὼ περνώντας καὶ τὶς ἀναμέριζα μὲ διακριτικότα, δίχως νὰ πάθη τίποτε ἐνα φυλλαράκι τους. Ξάφνου ἀκούω τὸ θόρυβο νεροῦ ποὺ πέφτει απὸ ψηλὰ μὲ δύναμη. Ἡταν ὁ μόνος θόρυβος στὸ ηρεμο καὶ εἰδυλλιακὸ τοπίο...).

Πηγάδι δονομάζουν στὴ Βούρμπιανη κυρίως τὴν τεχνικὴ, τὴ χτισμένη βρύση, μὲ πέτρινη καὶ σπανιώτερα ξύλινη κοπάνα - σκάφη, καὶ ὅχι τὴ φυσικὴ πηγὴ τοῦ νεροῦ, ποὺ δονομάζουν βρύση.

Λέν· — τὸ πηγάδι (ι) τοῦ Γκίν (η), τὸ πηγαδούλ (ι), τοῦ τούρκ (ου) τὸ πηγάδι (ι), τὸ τσουροπήγαδο, ὅ ἡ Γκίν (η) εἰς τὸ Γκίν (η) (ἐνν. καὶ τὴ γύρω περιοχή), ὁ τούρκος, στὸν τούρκο, ὁ τσουροπήγαδος, στὸν τσουροπήγαδο.

— ἡ βρύσ (η) τοῦ γελαδάρ (η), στ (οῦ) γελαδάρ (η) τ (ἡ) βρύσ (η) (ἐνν. καὶ τὴ γύρω περιοχή), ἡ βρύσ (η) τῆς Γκαντένως, στ (ἡ) Γκαντένω, οἱ «κρ (υ) γιόδρ (υ) σες, στ (ι) εἰς κρ (υ) γιόδρ (υ) σες.

Τὸ δεύτερο, λοιπόν, συγθετικὸ τῆς τοπογνομίας εἶναι ἡ λέξη πηγάδι, ποὺ σημαίνει τὴ χτισμένη βρύση. Τὸ πρῶτο νομίζω εἶναι ἡ ἀλβανικὴ λέξη τσούρο - τσούρα¹, ποὺ εἶναι ἡ ἴδια ἑλληνικὴ λέξη θούρος - θούριος², ὕστερα ἀπὸ μετατροπὴ τοῦ ἑλλην. θ στὸ ἀλβαν. τσ³. Σημειώνω ὅτι τσούρω - τσούρα (η) δονομάζουν στὴ Βούρμπιανη τὸ ἀνδρικὸ μόριο καὶ ὁ ἀείμηνστος διδάσκαλός μας Χαράλ. Ρειμπέλης θεωρώντας ἐτσι κακόγχη τὴ λέξη μᾶς παρατηροῦσε αὐστηρὰ καὶ μᾶς συγήθιζε γὰ δονομάζουμε τὴ βρύση Τσουροπήγαδο. “Ἐτσι τὴν παραθέτει καὶ

Τὰ παληὰ σχολικὰ χρόνια

Ίοῦ κ ΓΕΩΡΓ ΓΚΟΥΤΟΥ

... Ἐνθυμούμαι ποὺ μὲ ἔπαιρνε ἡ ἀδελφή μου Ἀνδρονίκη μαζί της στὴ δασκάλα στὸ Παρθεναγωγεῖο κάπου - κάπου ὅταν ἡμουν 6 ἐτῶν καὶ ποὺ ἐκείνη μοῦ ἔβαλε γιὰ τὶς ἐπιδείξεις τὸ ποίημα «'Ο μικρὸς κηπουρός».

Τὴν ἄλλη χρονιὰ πῆγα στὸ δάσκαλο στὸ Δημοτικὸ ποὺ τὸν λέγανε Μ. Παπαχαρίση. Ἐνθυμούμαι ὅτι μὲ ἔπαιρνε μὲ τὸ καλὸ καὶ ὅτι συχνὰ μοῦ ἔβαζε τὸ κομπολόϊ του στὸ λαιμό του.

Τὸ Δημοτικὸ ἦταν στὸ κάτω πάτωμα τῆς Σπυριδωνείου Σχολῆς. Στὸ πάνω ἦταν τὸ Ἑλληνικό, ποὺ εἶχε πότε 2 πότε 3 δασκάλους. Τὰ δύο σχολεῖα ἀριθμούσαν περὶ τοὺς 75 μαθητάς. Ἐρχόνταν παιδιὰ καὶ ἀπὸ τὴ Μεσαριά, τὸ Μποτσιφάρι, τὴ Σταρίτσιανη, τὸ Κεράσοβο, τὴ Φούρκα, τὴν Καστάνιανη, τὴ Στράτιανη καὶ τὴν Κορτίνιστα.

Ἐνθυμούμαι τὰ ὄνόματα τῶν ἑξῆς δασκάλων: Ἀντ. Φρέντζος, Κων. Βαλάνος, Κίμων καὶ Ἀλέξανδρος Καρπούζης, Ἀλέξ. Βολογιαν-

στὰ ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ¹.

1. çura (Berat), binte shiu çura = ἔβρεχε ραγδαίως· çurgoj (gegēnisht), kroi çurgon = ἡ βρύση τρέχει. («ΛΕΞΙΚΟΝ ΑΛΒΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ὑπὸ Κων. Χριστοφορίδου συνταχθὲν... μεταγραφὲν νῦν εἰς τὸ ἀλβανικὸν ἀλφάβητον . . . ὑπὸ Ἀλέξ. Τζουβάνη, καθηγητοῦ» — Printed in Czechoslovakia 1961).

2. θούρος, ὁ, (θορεῖν, θρώσκω) = ὁ ἐπιπηδῶν, ἐπιτιθέμενος· ἐπομ. ὀρμητικός, ἀκάθεκτος, ἀχαλίνωτος. (θούριος).

('Ι. Πανταζίδου ΛΕΞΙΚΟΝ ΟΜΗΡΙΚΟΝ, κ.ἄ.).

3. α) «... Περὶ τῆς ἐναλλαγῆς ἐλλην. θ πρὸς ἀλβαν. τσ. . . . προσθέτομεν ἐνταῦθα ἐν τῷ παράδειγμα ἀλβαν. τσούρκε -α, τσούρκ -γου (Χρ. Λ. 451) «κρήνη, νερὸν τρεχούμενον» (καὶ «δ θόρυβος τοῦ ρέοντος ὕδατος τῆς πηγῆς») ἐλλην. θουρία «κρήνη», καὶ ρῆμ. τσουργὸς, ἐλλην. θορῶ, θρώσκω, «πηδῶ, ὀρ-

νίδης, Ξεν. Βλαστός, Δραγαστίδης. 'Ο 'Αν. Φρόντζος ἦταν ἄριστος στὴ Γεωμετρία. Εἶχε γεμίσει τὴν κεντρικὴ αἴθουσα μὲ πολλὰ παραστατικὰ σχέδια Γεωμετρίας καὶ Ἀριθμητικῆς. "Οσοι δὲν ἤξευραν τὸ μάθημα ἐπρεπε νὰ φέρουν καὶ μιὰ βέργα γιὰ νὰ τοὺς χτυπήσῃ τὰ χέρια καὶ νὰ λένε στὸ τέλος «εύχαριστῶ». 'Ο 'Αλ. Καρπούζης ἐπεσε μιὰ νύχτα ἀπὸ τὸ γεφύρι τῆς Μεσαριάς καὶ σκοτώθηκε. Ήταν πανηγύρι τοῦ Γανναδιοῦ καὶ παραέπιε καὶ κερνούσε στὸ γύφτο συνέχεια. "Οταν τὸν πῆγαν στὸ δωμάτιό του θυμήθηκε τὰ χρήματα ποὺ ἔδινε στοὺς γύφτους καὶ σηκώθηκε ἀργὰ τὴ νύχτα καὶ πήγαινε μόνος στὴ Μεσαριὰ νὰ τοὺς ζητήσῃ λογαριασμό. Τότε λόγω τοῦ σκότους καὶ τῆς μέθης ἐπεσε ἀπὸ τὸ γεφύρι.

'Η πειθαρχία τῶν μαθητῶν ἦταν μεγάλη καὶ στὸ σχολεῖο καὶ στὴν Ἐκκλησία καὶ στὰ γήπεδα ὅπου παίζαμε. Στὴν Ἐκκλησία προποντὸς γενόμαστε ἀγάλματα μὲ σταυρωμένα χέ-

μῶ», οἷον κρόϊ τσουργόν, «ἡ κρήνη θρώσκει . . .» καὶ ἐπίρρημα τσούρα «όρμητικῶς, ἐλλην. θ ο ὑ ρ ο σ «όρμητικός», οἷον binte σίου τσούρα «ἐπιπτεν ἡ βροχή, ἔβρεχε, ὀρμητικῶς, ραγδαίως» (Χρ. Λ. 451). "Οτι θουρία ἐλέγετο ἐλληνιστὶ «ἡ κρήνη», μαρτυρεῖ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης λέγων περὶ τῆς κτίσεως καὶ τῆς ὀνομασίας τῆς ἐν Ἰταλίᾳ πόλεως τῶν Θουρίων, κτίσματος τῶν Ἀθηναίων «εύρόντες δ' οὐκ ἀποθεν τῆς Συνάρεως κρήνην ὁνομαζομένην Θούριαν, ἔχουσαν αὐλὸν χάλκεον, ἐν ἐκάλουν οἱ ἐγχώριοι μέδιμνον . . . κτίσαντες πόλιν ὡόνμασαν ἀπὸ τῆς κρήνης Θούριον. (Διοδ. Σικ. XII 10)...».

6) Πελασγικὸν Λεξιλόγιον — Ἀλβανικά. ('Ιακώδου Θωμοπούλου ΠΕΛΑΣΓΙΚΑ, σελ. 860, 239, 304, 305, 'Αθῆναι 1912).

4. «Τσεροπήγαδο, τὸ στὸν Τσεροπήγαδο...». (Χαραλ. Ρεμπέλη ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ — τοπονύμια — 'Αθῆναι 1953).

Ιστορία καὶ παραδόσεις τῆς Λιτονιάθιστας

Τοῦ x. AN. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Στὴν τοποθεσία ποὺ εύρισκεται σήμερα ὁ συνοικισμὸς Καλύβια Κλειδωνιάουστας ὑπῆρχε κατὰ τοὺς ιστορικοὺς ἡ ἀρχαία Μυγδονία ἡ Ἐσθονία ποὺ κατεστράφη τὸ 168 π.Χ. ἀπὸ τὸν ἔξολοθρευτὴ τῶν Ἡπειρωτῶν Ρωμαῖο "Υπατο Παῦλο Αίμυλιο. Πρὸ δύο περίπου ἐτῶν (τὸ 1964), κατὰ τὴν διάρκεια τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀρδευτικοῦ ἔργου, εύρέθησαν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Κλειδωνιᾶς ἀρχαῖοι τάφοι μὲ κτερίσματα κλπ. καθὼς καὶ λουτρὰ μὲ ύδραγωγεῖο καὶ θεμέλια κτιρίων εἰς βάθος δύο μέτρων, τὰ ὅποια ἐκαλύφθησαν ἐκ νέου σιωπηρῶς ὑπὸ τῆς ἐκτελούσης τὰ ἔργα ἑταῖρίας διὰ νὰ μὴν ἐπεμβῇ ἡ ἀρχαιολογικὴ ὑπηρεσία καὶ παρεμποδίσῃ τὴν συνέχισιν τῶν ἔργασιῶν τοῦ τμήματος αὐτοῦ.

"Απὸ σημειώσεις τοῦ ἀειμνήστου Ἀλεξ. Οἰκονομίδου, ἄλλοτε Γραμματέως τοῦ Δήμου καὶ Κοινότητος Κονίτσης, δημοσιεύομε τὸ ἔχης ἀπόσπασμα μεταφρασμένο ἀπὸ Γερμανικὸ ιστορικὸ βιβλίο ἀπὸ τὸν γερμανομαθῆ ἔμπορο Ιωαννίνων Ἀναστ. Βλαχόπουλο ὅπως μᾶς

ρια. "Οταν ἐψαλλε ὁ ψάλτης, κρατούσαμε συνεχῶς ἵσον καὶ ὅταν μοιράζανε κόλυβα πιάναμε σειρὰ στὰ πεζούλια τοῦ προαυλίου καὶ ἀν κανεὶς ἐπεφτε στὴν ἀντίληψη τοῦ δασκάλου νὰ σφάλλῃ, εἶχε γιὰ τιμωρία τὸ νὰ κλεισθῇ στὸ σπίτι χωρὶς νὰ ἐπιτρέπεται νὰ βγῆ καθόλου ἔξω.

Κατὰ τὸ 1906 ἐψάλλαμε, ἐνθυμοῦμαι, στὸ σχολεῖο σὰν Πολυχρόνιο τὸ «Σουλτάν Χαμίτ Χάμ» χάριν τοῦ Ἀμπτούλ Χαμίτ ποὺ μὲ τὸ νέο Σύνταγμα τῆς Τουρκίας ἔδωκε περισσότερες ἐλευθερίες στοὺς "Ελληνες ὑπηκόους του. Στὸ χωριὸ ὑπῆρχε Σταθμὸς Τούρκικης ἀστυνομίας στὸ Ἀιγαίικό, καὶ στὸ Ταμπούρι, κοντὰ στὴν αὐλόπορτα τοῦ Σχολείου, καθόταν πάντοτε ἔνας «σαΐτης». "Οταν πηγαίναμε περίπατο ἡ ἐκδρομὴ μὲ τὸ Σχολεῖο στὴ Τζιαντόρα ἡ στὸ Σιούμο ἐψάλλαμε μὲ χαμηλὴ φωνὴ τὸ «Μαύρη εἰν' ἡ νύχτα στὰ βουνά» καὶ τὸ «Ὥ λυγερὸν

πληροφορεῖ ὁ Οίκονομίδης. «Γλυτονιάουστα εἰναι ἡ παλαιὰ Ἐσθονία (πιθανὸν Μυγδονία). Κάτωθι τῆς Γλυτονιαούστης ὁ Κων)νος Πωγωνάτος αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου τὸ 669 ὅτε διέμενεν εἰς Σεσάρηθον πόλιν παρὰ τὰ ἥδη Μεσογέφυρα, ἔκτισε τὸν Ναὸν τοῦ Σωτῆρος πλησίον τῆς ίαματικῆς πηγῆς θεραπευούστης δερματικὰ νοσήματα, τῆς ἐξ αὐτῆς τῆς νόσου λάσεώς του».

"Αρα λοιπόν, ὅπως εἰκάζεται ἀπὸ τὰ πραγματερθέντα, οἱ ἐναπομείναντες κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Μυγδονίας (ἄν δὲν εἶχε ἄλλο ὄνομα ὁ οἰκισμὸς τῆς πεδιάδος) ἀποτραβήχτηκαν ψηλὰ πίσω ἀπὸ τὸ ὑψωμα καὶ ἐκεῖ ἔχτισαν τὸν νέο οἰκισμό τους γιὰ νὰ προφυλάγωνται ἀπὸ τὰ διάφορα στρατεύματα ποὺ συχνοδιαβαίνανε στὸν κάμπο. Καὶ ὅταν ὁ Πωγωνάτος ἰδρυσε τὸ μοναστῆρι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος προϋπῆρχε ἀσφαλῶς τὸ χωριὸ ἔχοντας πιθανὸν τὸ ὄνομα Γλυτονιάουστα, τὸ ὅποιο μετετράπη ἀργότερα σὲ Λιτονιάθιστα καὶ Κλειδωνιάουστα. "Ἐχτισαν καὶ κάστρο οἱ μεσαιωνι-

καὶ κοπτερὸν σπαθί μου».

Στὴν ἐκδρομὴ τῆς Πρωτομαγιᾶς ψήναμε 3—4 κατσίκια στὴ Βόρστα. Καὶ ἐρχονταν καὶ οἱ γῦφτοι μὲ τὰ ὅργανα καὶ χορεύαμε. Βογγούσαν τὰ λόγγα ἀπὸ τὰ παιδιά. Φκιάναμε ἐκεῖ καὶ «Τζιαντόρες» γιὰ νὰ μὴν μᾶς κάψῃ ὁ ἥλιος καὶ στεφάνια ἀπὸ λουλούδια ποὺ φορούσαμε στὸ κεφάλι ὅταν γυοίζαμε τραγουδῶντας.

Τέλος τὴν τελευταία Κυριακὴ τοῦ Ιουλίου κάναμε ἐξετάσεις σὲ δλα τὰ μαθήματα. Ἐρχόταν ὁ Σχολάρχης Παπακώστας ἀπὸ τὴν Κόνιτσα καὶ μᾶς ἐξήταζε. Προπάντων τὰ 'Ελληνικὰ καὶ τὰ Μαθηματικὰ ἐπρεπε νὰ τὰ ξέρωμε δλα νεράκι.

Γιὰ ἀνάπτωση εἶχαμε μόνο τὸν Αὔγουστο. Τὴν 1 Σεπτεμβρίου ἀρχίζε τὸ σχολικὸν ἔτος. Τὸ πρόγραμμα τὸ ἔδινε τὸ Πατριαρχεῖο. Στὴν Γ' τάξη τοῦ Σχολαρχείου μαθαίναμε Τούρκικα, Λατινικά καὶ Γαλλικά.

κοὶ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ, ἵνη τοῦ ὅποίου διασώζονται καὶ σήμερα στὴν τοποθεσία Πόρτες καὶ Παλιόκαστρο. Ἐκεῖ φαίνεται πῶς σὲ συνεργασία μὲ ἄλλους Παπιγκινοὺς ἀναχαίτιζαν κατὰ τὴν παράδοση τὶς ὄρδες τῶν διαφόρων ἐπιδρομέων.

Ἡ Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως, ὅπως μοῦ ἀφηγεῖται ὁ Χαρίσης Ζεΐνος βασιζόμενος σὲ παλαιὰ χειρόγραφα, τὰ ὅποια κατεῖχε ὁ θεῖος του ἰερομόναχος Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Ζεΐνος καὶ τὰ ὅποια δυστυχῶς κατεστράφησαν καὶ κατεκλάπησαν ἀπὸ τοῦ 1913 μέχρι τοῦ 1949, ἥταν σταυροπηγιακὴ καὶ εἶχε μετόχια τῆς τὰ μοναστήρια τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ποὺ εύρισκεται σὲ μικρὴ ἀπόσταση πρὸς νότον τῆς Κλειδωνιᾶς καὶ τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων χαμηλὰ πρὸς τὸ Βοϊδομάτι. Πρὸ τῆς Τουρκοκρατίας, πιθανὸν ἐπὶ Φραγκοκρατίας, ἡ Μονὴ Μεταμορφώσεως εἶχε καταληφθῆ ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς καὶ οἱ ὄρθοδοξοι εἶχαν ἀποσυρθῆ στὸ μετόχι τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων. Μόλις ὅμως τὰ μέρη μας κατελήφθησαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ κάτοικοι τῆς Γλυτονιάδιστας ἔξόντωσαν τοὺς Λατίνους καλογέρους. Τοὺς ἐφόνευσαν καὶ ἵτο κεφάλι του ἡγουμένου των τὸ πέταξαν στὰ ἀμπέλια λίγο πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὸ μετόχι τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων ὅπου σώζεται καὶ ἡ τοπωνυμία «Κεφάλι τοῦ Γούμενου».

Ο σημερινὸς Ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως χτισμένος στὴν κορυφὴ τοῦ συνοικισμοῦ Καλύβια — ὅπου ἔχει κατέλθη ἡ μεγίστη πλειοψηφία τῶν κατοίκων ἐγκαταλείποντας τὸ παλαιὸ χωριό — ἔχει ἀνακαινισθῆ κατὰ τὸ ἔτος 1867. Τὸ ιερό του ὅμως ἔχει μείνει σχεδὸν ἀνέπαφο. Εἰναι χτισμένο κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ τοῦ βλα καὶ κεραμίδια βυζαντινῆς ἐποχῆς, καὶ στὸ ἐσωτερικό του διατηρεῖται μαυρισμένη καὶ δυσδιάκριτη ἡ Πλατυτέρα Θεοτόκος, καθὼς καὶ ἄλλες ξεθωριασμένες Βυζαντινὲς ἀγιογραφίες ποὺ περιμένουν τὸν εἰδικὸ βυζαντινολόγο γιὰ νὰ τὶς μελετήσῃ. Μία ὅμως φορητὴ ἀρχαιοτάτη Βυζαντινὴ εἰκόνα ποὺ παρίστανε τὴν Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος ἐκλάπη πρὸ ἐτῶν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν αὐτὴ Μονὴ ὑπῆρχε καὶ ἔνας Βυζαντινὸς Ναὸς τοῦ Ἀγίου Νικολάου, λίγο ψηλότερα ἀπὸ τὴν γέφυρα τοῦ Βοϊδοματιοῦ, τοῦ ὅποίου μόνον ἐλάχιστα ἐρείπια σώζονται σήμερα.

Ἡ κεντρικὴ ἐκκλησία τῆς Κλειδωνιάουστας ποὺ τιμάται ἐπ' ὄνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς

Θεοτόκου, ἥταν ἄλλοτε εἰδωλολατρικὸς ναός, ὅπως μοῦ ἔλεγε ὁ Χαρίσης Ζεΐνος — πάντοτε κατὰ τὰ παλαιὰ χειρόγραφα καὶ ιστορικὲς παραδόσεις τοῦ θείου του — καὶ κατόπιν ἔγινε χριστιανικός, καὶ στὸ νάρθηκά της λειτουργοῦσε καὶ Σχολεῖο.

Εἰναι καὶ αὐτὴ πολὺ παλαιὰ συνεπῶς, καὶ παρ' ὅλες τὶς ἀνακαινίσεις της διατηρεῖ πολλὰ ἵνη βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν καὶ ἔχει πολλὰ θρησκευτικὰ κειμήλια, ὅπως λειψανοθήκες, σταυρούς, ἔξαπτέρυγα, ἐπιταφίους, βιβλία παλαιῶν ἐκδόσεων, εἰκόνες κλπ.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Μονῆς τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων ἀνακαινίστηκε κατὰ τὸ ἔτος 1658 καὶ «ἀνιστορήθη διὰ συνδρομῆς κόπου καὶ ἔξόδου τοῦ πανοσιοτάτου ἐν ἰερομονάχοις κὺρ Γερμανοῦ καὶ συνδρομῆς κ. Νικολάου καὶ Ἰωάννου Παπᾶ», σύμφωνα μὲ τὴν μισοκατεστραμμένη κτιτορικὴ ἐπιγραφὴ της, περὶ τὸ ἔτος 1666. Οἱ τοιχογραφίες της σήμερα δυστυχῶς εύρισκονται σὲ κακὴ κατάσταση, καὶ τὰ γύρω ἀπὸ τὸν ναὸ κελιὰ κατάκεινται εἰς ἐρείπια.

Ο Ἀγιος Ἀθανάσιος εύρισκεται πρὸς δυσμὰς τοῦ χωριοῦ σὲ θέση μὲ ὑπέροχη θέα. Χτίστηκε στὶς ἀρχές τοῦ 17ου αἰώνος καὶ εἶναι σταυρεπίστεγος μὲ ώραῖο ἐσωτερικὸ τρούλο (χωρὶς κολῶνες), καὶ ἔξαιρετικὲς ἀγιογραφίες, οἱ ὅποιες ὅμως ἔχουν ὑποστῆ ἀρκετὲς ζημίες ἀπὸ τοὺς ἀξεστους καὶ ἀδαεῖς στρατιωτικούς, χωρικούς, ποιμένες, παιδιὰ κλπ.

Ο Ἀγιος Νικόλαος τοῦ Νεκροταφείου εἶναι κι' αὐτὸς μιὰ ἀξιόλογη ἐκκλησία. Χτίστηκε κατὰ τὸ ἔτος 1620. Η ἐσωτερικὴ της ἐμφάνιση γιὰ νὰ μὴν προκαλῇ τὸ φθόνο τῶν κατακτητῶν εἶναι μέτρια, ἀλλὰ ἡ ἐσωτερικὴ εἶναι ὑπέροχη. Εἰναι βασιλικὴ μὲ ἔξη θαυμάσιες πελεκητὲς κολῶνες, ώραῖα λιθόκτιστα τόξα καὶ κόγχες, καὶ ἔξαιρετικὸν τρούλο. Δυστυχῶς, μόνον ἡ πλατυτέρα καὶ ὁ παντοκράτορας ἔχουν σοφατιστῆ καὶ στολιστῆ μὲ δύο ἔξαίσιες ἀγιογραφίες. Τὸ ἄλλο ἐσωτερικό της παρέμεινε ἀσοφάτιστο καὶ ἀδιακόσμητο λόγω τοῦ ὅτι ὁ ζωγράφος ποὺ ἔφτιανε τὸν παντοκράτορα ἔπεσε ἀπὸ τὴ σκαλωσιὰ καὶ σκοτώθηκε. Κι' ἔτσι, σύμφωνα μὲ ἀρχαῖο ἔθιμο, ὁ ναὸς ἀπέμεινε γιὰ πάντα ἡμιτελῆς, καὶ στερηθήκαμε μὲν τὶς ὑπόλοιπες ἀγιογραφίες του, ἀλλὰ θαυμάζομε τὴν ώραία ἐσωτερικὴ ἀρχιτεκτονική του. Ἐχει δὲ καὶ τρεῖς παλαιὲς εἰκόνες στὸ τέμπλο του, τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας,

τοῦ Ἀγίου Νικολάου μὲν μικρογραφίες ἀπὸ τὸν δίο τοῦ Χριστοῦ καὶ διαφόρων ἀγίων στὸ περιθώριό της· καὶ μία φορητή μὲν διαφόρους Ἀγίους. Ἡ δὲ θύρα τοῦ ναοῦ εἶναι δρυΐνη μονοκόματη (μία καὶ μόνη σανίδα) καὶ μὲν μεγάλα περόνια. Τὸ δάπεδό του εἶναι χαμηλὸ καὶ κατεβαίνει ὁ ἐπισκέπτης δύο τρία σκαλοπάτια γιὰ νὰ εἰσέλθῃ.

Ο φωτισμὸς τοῦ ναοῦ — ὅπως καὶ τῶν ἄλλων Ἀγ. Ἀναργύρων, Ἀγ. Ἀθανασίου καὶ Ἀγ. Ἀποστόλων — γίνεται ἀπὸ εἰδικὲς χαραμάδες ὅμοιες μὲν πολεμίστρες, διότι οἱ Τούρκοι δὲν ἦθελαν νὰ βλέπουν παράθυρα στὶς ἐκκλησίες μας. Ἐν τούτοις, δημως, φωτίζουν ἀρκετὰ διότι ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰ φαρδαίνουν σὰν χοάνες.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἦταν μετόχι τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Μεταμορφώσεως, καὶ ὅταν ἡ τελευταία μαζὶ μὲ τὸ ἄλλο μετόχι τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων παρήκμασαν, αὐτὴ τὶς διαδέχτηκε. Ἐκεῖ συγκεντρώθηκαν τὰ βιβλία καὶ διὰ τοῦτο ἄλλα κειμήλια ὑπῆρχαν, καὶ αὐτὴ ἀνέλαβε τὴν διαχείρισην δλῶν τῶν βακούφικων κτημάτων. Τελευταῖος της ἡγούμενος χρημάτισε ὁ προανφερθεὶς Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Ζείνος καταγόμενος ἀπὸ παλαιὰ ἀρχοντικὴν οἰκογένειαν τοῦ χωριοῦ, διόποιος διετέλεσε καὶ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Βελλᾶς, καὶ κατόπιν διατηροῦσε τὸ μοναστῆρι μίακαλογριά.

Ο σῆμερον διασωζόμενος Ναὸς τῆς Μονῆς ἀνηγέρθη τὸ ἔτος 1662. Ἡ ἐξωτερικὴ του ἐμφάνιση εἶναι ἀπλῆ, ἀλλὰ ἐσωτερικῶς εἶναι ώραία ἐκκλησία μὲ δύο τρούλους μὲ κομψὰ τόξα καὶ μὲ ἐξαιρετικὲς τοιχογραφίες τοῦ 17ου αἰώνος. Ἐχει ἐπίσης καὶ ἔξη εἰκόνες βυζαντινῆς τεχνοτροπίας στὸ τέμπλο τοῦ Χριστοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῆς Μεταμορφώσεως, τοῦ Ἀγ. Ιωάννου Βαπτιστοῦ, τῆς Παναγίας, καὶ τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ μία φορητὴ τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης καὶ ἄλλων διαφόρων ἀγίων στὸ περιθώριο.

Στὰ ἐρειπωμένα σήμερα κελιὰ τῆς Μονῆς, ποὺ εἶχαν χτιστῆ κατὰ τὸ ἔτος 1871, κατοικοῦσαν οἱ καλόγηροι, καὶ ἐκεῖ σὲ ἔνα ἀπὸ αὐτὰ ὑπῆρχαν πάρα πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ θρησκευτικὰ βιβλία, χειρόγραφα, κώδικες κλπ. τὰ ὅποια δυστυχῶς ἐξαφανίστηκαν καὶ κατε-

στράφηκαν. Ἐνα χειρόγραφο ώρολόγιο τοῦ 13ου αἰώνος μαζὶ μὲ διάφορα ἄλλα πολύτιμα χειρόγραφα κλπ. τὰ ἀφῆρεσε (ὅπως μοῦ ἀφηγήθησαν) ὁ ἐκ Βασιλικοῦ ἄλλοτε δημοδιδάσκαλος τῆς Κλειδωνιάσουστας Κοντονάσιος· καὶ μερικὰ παρέδωσε στὴν Βιβλιοθήκη τῆς Βήσανης ἀπὸ ὅπου ἐξαφανίσθηκαν. Ἐνα ἀρχαῖο Πατριαρχικὸ Σιγγίλλιο, ποὺ δὲν ἐπέτρεπε νὰ εἰσέλθουν καὶ νὰ λειτουργήσουν ξένοι ἱερεῖς στὴν Λιτονίαβιστο τὸ ἐπῆδε, μοῦ εἶπαν, ὁ κ. Φρόντζος. Ἀλλα Σιγγίλια καὶ χειρόγραφα εἶχε ἀφαιρέσει ὁ Μητροπολίτης Σπυρίδων, καὶ ἄλλοι διάφοροι κατὰ καιρούς. Σήμερα σώζονται μόνον δύο εύαγγέλια καὶ διάφορα ἄλλα ἔντυπα λειτουργικὰ βιβλία τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰώνος, καθὼς καὶ δύο λειψανοθήκες καὶ ἄλλα Ἱερὰ σκεύη συγκεντρωμένα στὴν κεντρικὴ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ ὅπως προαναφέραμε.

Ἡ Μονὴ ἐορτάζει στὶς 29 Ιουνίου. Γινόταν ἐκεῖ ἄλλοτε ώραίο πανηγύρι. Μαγείρευαν οἱ καλόγηροι, καθὼς καὶ ἡ τελευταία καλογρηά, καὶ ἔτρωγαν ὅλοι οἱ πανηγυριστές. Κατόπιν ἐπακολουθοῦσε γλέντι καὶ χορὸς κάτω ὑπὸ τὴν σκιὰ τοῦ ἀποξηραμένου σήμερα γέρος Ἰταμου. Τὴν δεύτερη ἡμέρα, στὶς 30 Ιουνίου κάνανε ἐπισκέψεις στοὺς Πέτρους, Πιαύλους καὶ Ἀποστόληδες μὲ τὰ ὅργανα, καὶ τὴν τρίτη (πρώτη Ιουλίου) ἐπακολουθοῦσε νέο πανηγύρι εἰς τοὺς Ἀγίους Ἀναργύρους στὸ ποτάμι.

Τὴν ἡμέρα τοῦ Ἀγίου Ιωάννου στὶς 7 Ιανουαρίου γιγόταν καὶ πάλι πανηγύρι στὸ μοναστῆρι τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων — μέσα στὰ κελιὰ — στὸ ὅποιο λάθαιναν μέρος μόνον οἱ ἄνδρες, καὶ κάνανε καὶ τὴν ἐθῆς περίεργη δημοπρασία γιὰ ἐνίσχυση τοῦ μοναστηριοῦ. Πεταγόταν ἔνας κι ἐλεγε: «Ἐγὼ βάζω εἴκοσι ὀκάδες κρέας ἀν πέστη δ τάδε στὸ μπιχὸ (δεξαμενὴ γεμάτη νερό)»· Ο ἄλλος ἀνταπαντοῦσε: «Ἐγὼ βάζω εἴκοσι πέντε νὰ πέσης ἐσύ». Ο πρῶτος ἀνέβαζε τὴν ποσότητα, καὶ συνήθως ἐπενέβαινε καὶ τρίτος τέταρτος, καὶ πέμπτος καὶ στὸ τέλος δ ἡττημένος ἔπεφτε μέσα στὸν μπιχὸ μαζὶ μὲ τὰ μοῦχα του καὶ γινόταν μουσκίδι, ἐνῶ ὁ νικητὴς ἔφερνε τὸ κρέας τραγί, γίδα, κατσίκι κλπ. καὶ ἔσφαζαν γιὰ τὸ τραπέζι καὶ περίσσευαν καὶ γιὰ τὸ μοναστῆρι γιὰ νὰ ἐνισχύεται τὸ κοπάδι του. Πολλές φορὲς προσέφερναν οἱ πλούσιοι καὶ μεγάλα ζῶα, βόδι, γαϊδούρι, μουλά-

ρι, στὰ παλαιότερα χρόνια.

Ένω δ πρώτος ήττημένος πήγαινε ν' ἀλλάξῃ καὶ νὰ ζεσταθῇ, ἡ περίεργη δημοπρασία συνεχιζόταν καὶ τὸ μοναστήρι ἐνισχυόταν καὶ μὲ ἄλλα ζῶα, κρασί, ρακί, χρήματα κλπ., ἐνῷ δ μπιχὸς ὑποδεχόταν καὶ περιποιόταν καὶ ἄλλους ἡττημένους μέσα στὰ παγωμένα του νερά.

Τὰ ἀμπέλια τοῦ μοναστηρίου μαζεύονταν καὶ τὰ σκάριανε καὶ τὰ τρυγοῦσαν οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, ὅταν δὲν ὑπῆρχαν πλέον καλόγηροι, καὶ ἡ τελευταία καλογριὰ τὶς περιποιόταν μὲ φαγητὰ καὶ γλυκίσματα.

Μὲ τὴν εὔκαιρια, ποὺ ἀναφέραμε γιὰ τὰ πανηγύρια τοῦ χωριοῦ, θὰ ἀφηγηθοῦμε καὶ ἔνα ἄλλο ὠραῖο ἔθιμο ποὺ ἔσθησε τώρα πλέον μὲ τὸν πάροδο τοῦ χρόνου.

Τὴ δεύτερη ἡμέρα τοῦ Πάσχα, μαζεύονταν δλοὶ οἱ χωριανοὶ οἰκογενειακῶς μέσα στὸ Σχελεῖο, ἡ ἔξω στὸν αὐλή του ἃν ὁ καιρὸς τὸ ἐπέτρεπε, καὶ φέρνοντας δ καθένας τὰ φαγητά του ἔκαναν ἔνα κοινὸ τραπέζι καὶ γλεντοῦσαν μὲ τραγούδια καὶ χορούς. Γιὰ κρασὶ φορολογοῦσαν ἔκείνους ποὺ εἶχαν ἀποκτήσει παιδιὰ ἔκείνη τὴ χρονιὰ νὰ φέρουν ἀπὸ 12 διάδεις διάκριθε πατέρας ἀγοριοῦ καὶ ἀπὸ ἔξη ὁ κάθε πατέρας κοριτσιοῦ. Τὴν δὲ Παρασκευὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς κατέβαιναν καὶ πανηγύριζαν κάτω στὴ ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ ἔκει φορολογοῦσαν γιὰ κρασὶ καὶ τοὺς κατοίκους τῶν ακλυθιῶν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ Μοναστήρια καὶ τὶς ἐκκλησίες, ποὺ προαναφέραμε, ἡ Κλειδωνιὰ ἔχει καὶ ἄλλα δύο ἀκόμη παρεκκλήσια. Τὴν Ἀγία Παρασκευὴ στὴν κορυφὴ τοῦ χωριοῦ, καὶ τὸν Προφήτη Ἡλία νοτιοανατολικὰ στὸ δρόμο ποὺ πηγαίνει πρὸς τὸ Πάπιγκο.

♦♦

Καὶ τώρα ἀς παραθέσωμε διὰ αὐτολεξεὶ δὲ τὸ Λαμπρίδης γράφει στὰ Ζαγοριακά του:

«Πρὸς δυσμὰς δὲ τοῦ Παπίγκου ἔκειτο καὶ ἡ μέχρι τοῦ νῦν διασωζομένη δίκην χωριδίου Λιτοβιάνιστα, Κλειδωνιάουστα, νῦν καλουμένη, ἀκμάζουσα καὶ ἀριθμοῦσα 300 οἰκογενείας μετὰ τὴν κατάκτησιν. Παρὰ ταύτην Κωνσταντίνος δ Πωγωνᾶτος ίδρυσατο Μονὴν ἐπ' ὀνόματι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, Σταυροπηγιακὴν καταστάσαν, διαπρέψασαν δὲ καὶ μετὰ τὴν κατόκτησιν ἐπὶ αἰώνας.

Ἔνδε τοῦ μονίμου
ἀνταποκρι-
τοῦ μας

Τοῦ μονίμου

ἀνταποκρι-

τοῦ μας

Απὸ τῆς 29ης Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 1ης Οκτωβρίου δ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ.κ. Σεβαστιανός, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμωτάτου κ. Δημ. Μαργαρίτου ἐφημερίου Βουρμπιάνης, περιώδευσε τὰ χωρία Λυ-

Καὶ ἄλλοι πάλι γράφει διὰ: «Κατὰ τοὺς πρώτους αἰώνας τῆς Τουρκοκρατίας ἥκμαζεν ἡ Λιτοβιάνιστα».

Απὸ τὸν ἕδιο ἐπίσης ιστορικὸ πληροφορούμαστε διὰ ἡ Λιτονιάβιστα ἀπὸ τὰ 1677 ὡς τὰ 1717 ὑπῆρχη πολιτικῶς στὴν Κόνιτσα, καὶ κατόπιν ἐπέστρεψε πάλι πρὸς τὸ Ζαγόρι.

Οπως μᾶς πληροφορεῖ μία ἐνθύμιση ποὺ δημοσιεύεται στὴ συνέχεια τοῦ παρόντος, δ Ἀγίος Κοσμᾶς δ Αἴτωλὸς ἐπισκέφθηκε τὴν Κλειδωνιάουστα στὶς 22 Μαρτίου τοῦ 1777. Τὸν ὑποδέχτηκαν, κατὰ τὴν παράδοση, οἱ ιερεῖς τοῦ χωριοῦ μαζὶ μὲ τὸν λαὸ ἔξω στὶς πόρτες στὸ παληόκαστρο, καὶ ἔκει ἐκάθησε καὶ ἐδίδαξε καὶ ἐνουθέτησε ὅλους. Σεβόμενος δὲ τὸ Πατριαρχικὸ Σιγγίλιο, ποὺ προαναφέραμε, τὸ δποῖο δὲν ἐπιτρέπει νὰ εἰσέλθουν ξένοι ιερεῖς νὰ λειτουργήσουν στὴ Λιτονιάβιστα, δὲν μπῆκε καθόλου στὸ χωριό. Ἐκεῖ τοῦ προσέφεραν λιτὸ φαγητὸ μετὰ τὴν διδαχή, καὶ κατόπιν ἔφυγε γιὰ τὸ Πάπιγκο.

Προτοῦ φύγη ὅμιως, πῆρε ἔνα λιθάρι καὶ τὸ ἔστησε μέσα σὲ μιὰ τρύπα στὸ Παληόκαστρο, καὶ εἶπε :

«Οταν τὸ λιθάρι αὐτὸ δὲ πέσῃ μόνο του τότε νὰ ξέρετε διὰ θαρθῆ ἡ πραγματική σας ἐλευθερία. Προσέξτε δμως καὶ τοῦτο νὰ μὴν τὸ πειράξῃ κανένας ἀπ' ἔκει ποὺ τοῦτο οἶστε διαφορά νὰ πέσῃ μόνο του, γιατὶ δὲ πέσῃ θὰ τοῦ συμβῆ μεγάλο κακό».

Καὶ πραγματικά, τὸ λιθάρι αὐτό, δπως μοῦ ἀφηγήθη δ Χαρίσης Ζεΐνος, σωζόταν ἀνέπαφο στὴ θέση του ἕως τὰ 1947. Τότε δμως ἔνας συγχωριανός του ἀντάρτης, κάποιος Χρήστος Τρομπούκης πῆγε καὶ τὸ γκρέμισε νομίζοντας πὼς θὰ φέρῃ ἔτσι ἐκβιαστικὰ τρόπον τινὰ τὴν πραγματικὴ ἐλευθερία... Ἀλλὰ ἡ κατάρα τοῦ Ἀγίου Κοσμᾶ, κατὰ τὸν ἀφηγητή, τὸν ἀκολούθησε καὶ προτοῦ περάσῃ χρόνος σκοτώθηκε.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

κόρραχην, Πλαγιάν, Δροσοπηγήν δπου και ἔχοροστάτησε κατύ τὴν θείαν Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς, και Πύργον.

Ἡ ἐμποροπανήγυρίς μας τὸ «Παζαρόπλο» Κονίτσης τελείωσε τὴν 30.9.67, και αἱ συναλλαγαί, ὅπως προαναφέραμε, ὑπῆρξαν ἰκανοποιητικαὶ συνευδοκούσης και τῆς καλοκαιρίας. μίαν ἐλαφρὰν βροχούλα μόνον ἔρριξε τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ή ὅποια ὑπῆρξεν εὔεργετικὴ διότι κατεκάθησαν οἱ σκόνες. Τὰς τελευταίας ἡμέρας κατῆλθον και ἄλλοι πωληταὶ μαλλίνων εἰδῶν ἐξ Ἀετομηλίτης και ἐπωλήθησαν ἀρκετὰ ἐξ αὐτῶν, καθὼς και μανούρια (ούρδες) και ἄλλα κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰς δὲ τὰ εἴδη ρουχισμοῦ και ὑποδήσεως ἐγένετο ἔξαιρετικὴ κατανάλωσις.

Ὑπὸ τῆς ὑπαλλήλου Ἀγροτικῆς Οἰκιακῆς Οἰκονομίας δίδος Πάτρας Γεωργοπούλου ἐξεπαιδεύθησαν εἰς τὴν κονσερβοποίησιν φρούτων και λαχανικῶν αἱ ἀγροτονεάνιδες Κονίτσης, Καλλιθέας και Κλειδωνιάς, και ἐκονσερβοποίησαν 850 δοχεῖα τοῦ ἐνὸς κιλοῦ εἰς Κλειδωνιάν, 1.800 εἰς Καλλιθέαν και 600 εἰς Κόνιτσαν.

Τὴν 9.10.67 ἔλαβε χώραν εἰς τὸ Γυμνάσιόν μας ὃ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων καθιερωμένος ἀγιασμὸς τὸν ὅποιον ἐτέλεσεν δ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ.κ. Σεβαστιανός. Παρέστησαν δὲ εἰς αὐτὸν αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως, και ὡμίλησαν δ Δήμαρχος κ. Θ. Καρατζῆμος και ὁ Γυμνασιάρχης κ. Βαγενᾶς.

Τὴν 9.10.67 ἀπεπειράθη νὰ αὐτοκτονήσῃ ἡ Πανάγιω σύζυγος Γεωργ. Χαλκιά, ἔτῶν 31 ἐκ Καλιθέας (ορίτσης) ριφθεῖσα ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ ἐνταῦθα Νοσοκομείου ἐνθα ἐνοσηλευετο πάσχουσα ἐξ ἀμυγδαλίτιδος. Αὕτη τυχάνουσα νευρασθενικῆς και μελαγχολικῆς φύσεως ὑποψιάζετο δτι πάσχει ἐξ ἀνιάτου νοσήματος. Συνεπεία τῆς πτώσεως ὑπέστη ἐγκεφαλικὴν διάσεισιν.

Συνελήφθησαν και παρεπέμφθησαν ἀρμοδίως οἱ ἐκ Κάτω Κονίτσης νεαροὶ Μ. Νίτσας, ἔτῶν 18, και Ν. Γαϊτανίδης, ἔτῶν 16, διότι τὴν 9.30' νυκτερινὴν ώραν τῆς 9.10.67 εἰσῆλθον λαθραίως εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ιωάννου Χατζηρούμπη, διαταράξαντες τὴν οἰκιακήν αὐτοῦ γαλήνην.

Τὴν 10.10.67 εἰς ἀγροτικὴν τοποθεσίαν τοῦ χωρίου Λυκόρραχη ἐτραυματίσθη ὁ Χαράλαμπος Φασούλης ἐκ τῆς ἐκρήξεως παλαιάς χειροβομβίδος εύρισκομένης ἐντὸς κουφάλας καυσοξύλου, τὸ ὅποιον εἶχε τοποθετήσει εἰς πυρὰν πλησίον τῆς ὅποιας ἔθερμαίνετο.

Ἀποπερατώθη ἡ κατασκευὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὑδραγωγείου τῆς Κοινότητος Βουρμπιάνης, και συνεχίζονται αἱ κατ' οἰκον παροχαὶ ὕδατος.

Ἐτελείωσεν ἡ δι' ἀμμοχαλίκου ἐπίστρωσις τῆς ἀμαξιτῆς δδοῦ ἀπὸ Ἐξοχῆς μέχρις Ἀμαράντου.

Μετατεθεὶς ἀνεχώρησε διὰ Καλέντζιον, ὅπου

ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐκεῖ Ταχυδρομικοῦ Γραφείου ὁ κ. Σωτήριος Ρούβαλης.

Ἄφιχθησαν και ἀνέλαβον ὑπηρεσίαν εἰς τὸ Γυμνάσιόν μας, ὁ συμπατριώτης καθηγητὴς μαθηματικῶν κ. Περικλῆς Ἀθανασόπουλος ἐκ Καστανέας (ἔλκων τὴν καταγωγὴν ἐξ Ὁξεῦ), και ἡ καθηγήτρια τῆς Ἀγγλικῆς δὶς Μαργαρίτα Κυπαρίση ἐκ Βουρμπιάνης.

Τὴν 14.10.67 και περὶ ώραν δην μ.μ. εἰς τὴν αιθουσαν τῆς Πνευματικῆς Στέγης Κονίτσης, ἐνώπιον τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως και πολλῶν ἄλλων ἀκροατῶν ἐδόθη διάλεξις ὑπὸ τοῦ νέου ἱατροῦ τοῦ Νοσοκομείου μας κ. Κων. Καλαϊτζῆ μὲ θέμα «Διαφώτησις τοῦ κοινοῦ διὰ τὴν πρόληψιν τῶν ἀτυχημάτων».

Τὴν 15.10.67 εἰς τὸ γήπεδον Κονίτσης ἔλαβε χώραν φιλικὴ ποδοσφαιρικὴ συνάντησις μεταξὺ τῶν δμάδων «Πίνδος» Κονίτσης και 583 τάγματος, ἐπιβληθείσης τῆς δευτέρας μὲ τέρματα 3—1.

Τὴν 14ην και 15ην Ὁκτωβρίου 1967 ὁ Μητροπολίτης μας κ.κ. Σεβαστιανός, δμοῦ μετὰ τοῦ Ἐπάρχου κ. Α. Ρεμπάπη και τοῦ Στρατ. Διοικητοῦ ἀντισυν)χου κ. Βεν. Τζαϊδα περιώδευσαν εἰς τὰ χωρία Πουρνιά, Ἀγία Παρασκευὴ ὅπου ἐτέλεσε και Ἀρχιερατικὴν Λειτουργίαν, και Φούρκαν. Ο μὲν Σεβασμιώτατος ἐκήρυξε πρός τούς κατοίκους τῶν ἀνωτέρω χωρίων τὸν Θεῖον Λόγον, οἱ δὲ κ.κ. Ἐπαρχος και Στρατιωτικὸς Διοικητὴς ἐξεφώνησαν πατριωτικὰς ὁμιλίας.

Συνελήφθη και παρεπέμφθη ἀρμοδίως δ Α. Χ.Α., ἔτῶν 16, ἐκ Κ. Κονίτσης, διότι ἔκλεψεν ἐκ τῆς ἐν Κάτω Κονίτσῃ οἰκίας τοῦ Ἀριστοτέλους Μάρκου, καταγομένου ἐκ Μαζίου, ἔνα πιογήλατον τὸ ὅποιον ἀνευρεθὲν και κατασχεθὲν παρεδόθη εἰς τὸν κάτοχόν του.

Τὴν 18.10.67 ἀφίχθη ἐνταῦθα δ Νομάρχης κ. Ἀναστ. Λεβίδης, και τὴν ἐπομένην ἐπεσκέψη τὰ χωρία Ἐλεύθερον, Παλαιοσέλι και Πάδες, πρὸς ἐπιτόπιον ἐξέτασιν διαφόρων ζητημάτων.

Τὴν 18.10.67 ἀφίχθησαν εἰς Κόνιτσαν δ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ε.Ο.Σ. Ἰωαννίνων κ. Γ. Νικολαΐδης μετὰ τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου κ.κ. Βερτοδούλου και Χατζῆ, κομίσαντες μετάλλια και διπλώματα, τὰ δποια ἀπενεμήθησαν πρὸς τὰ συμμετάσχοντα εἰς τὴν 26ην Πανελλήνιον Ὁρειβατικὴν συγκέντρωσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Γκαμήλας (ὑψόμ. 2.497).

Ἐπὶ τῇ εύκαιριᾳ τῆς ἀπονομῆς διωργανώθη μικρὰ τελετὴ ἐντὸς τῆς αἰθούσης τελετῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ὁρφανοτροφείου, εἰς τὴν ὅποιαν παρέστησαν δ Ἐπαρχος Κόνιτσης κ. Α. Ρεμπάπης, δ στρατ. Διοικητὴς ἀντισυν)χης κ. Β. Τζαϊδας, δ Δήμαρχος κ. Θ. Καρατζῆμος, οἱ ἐφημέριοι Κονίτσης αἰδεσιμώτατοι κ.κ. Παῦλος Παπαθεμιστοκλέους Ἀρχιερ. Ἐπίτροπος, και Ἀθαν. Οἰκονόμου, οἱ ἐφημέριοι Βουρμπιάνης και Πηγῆς, δ διοικητὴς τῶν ΤΕΑ Κονίτσης τα-

γματάρχης κ. Τζώρτζης, ό διοικητής τῆς 'Υπ) σεως Χωροφυλακῆς μοίραρχος κ. Γ. Ἀναστασόπουλος, οί κ.κ. Εἰρηνοδίκης, διευθυντής δημοσίου ταμείου, διευθυντής ὑποκ)τῶν Ἐθνικῆς και ΑΤΕ, ό Πρόεδρος Βορειοηπειρωτῶν κ. Κρούσκος και ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῶν ἀρχῶν και κάτοικοι τῆς Κονίτσης.

Κατ' ἀρχὴν ὡμίλησεν ἐκ μέρους τῆς Ὀρειβατικῆς 'Ομάδος οΚνίτσης δ.κ. Ἀν. Εύθυμιου, εὐχαριστήσας τοὺς τιμήσαντας τὴν μικρὰν αὔτην ἔορτὴν, καθὼς και τοὺς ἀφιχθέντας ἐξ Ἰωαννίνων συναδέλφους του, και ζητήσας τὴν ἀρωγὴν πάντων διὰ τὴν πρόοδον και προκοπὴν τῆς Ὀρειβατικῆς 'Ομάδος Κονίτσης.

Κατόπιν ἔλαβε τὸν λόγον ό πρόεδρος τοῦ τμήματος Ε.Ο.Σ. Ἰωαννίνων κ. Νικολαΐδης, ἀναπτύξας τοὺς σκοποὺς τῆς Ὀρειβασίας και τὰ ἔξ αὐτῆς προκύπτοντα σωματικὰ και ἥθικοπνευματικὰ ὠφελήματα· και ἐν συνεχείᾳ παρακληθεὶς ό κ. Στρατιωτικὸς Διοικητής ἀπένειμεν ἴδιοχείρως τὰ διπλώματα και μετάλλια εἰς τὰ ἔξης 15 μέλη τῆς Ὀρειβατικῆς 'Ομάδος Κονίτσης: Ἀν. Εύθυμιου, Κων. Φλώρου, Δημ. Στεφάνου, Δημ. Ζδράδον, Παντ. Κουκέσην, Σπ. Χρηστίδην, Κων. Κυρίτσην, Νικ. Νικολάκην, Ἀθ. Στεργίου, Σταύρ. Ρούκον, Σωκρ. Παπαδημητρίου, Ἀλέξ. Ζορμπάν, Δημοσθ. Σκούφιαν, Ευαγγ. Μπούναν και Νικ. Σχοινᾶν.

Κατόπιν ἐπηκολούθησε προβολὴ ἔγχρωμων εἰκόνων (σλάϊτς) ὑπὸ τοῦ παλαιμάχου ὁρειβάτου και καλλιτέχνου ἐρασιτέχνου φωτογράφου κ. Ἀπ. εΒρεσδούλου, μὲ ἐκλεκτὰ τοπία, ὁρειβατικὰς ἐκδρομὰς κλπ., ή ὅποια συνήρπασε και ἐγοήτευσεν ἄπαντας τοὺς παρευρισκομένους και οἱ ὅποιοι ἀναχωροῦντες συνεχάρησαν τόσον τὸν κ. Βερτόδουλον, δσον και τοὺς λοιποὺς ὁρειβάτας Ἰωαννίνων και Κονίτσης. Ἀπεφασίση δέ, δπως προσεχῶς λάβῃ χώραν και ἐτέρα τοιαύτη προβολὴ εἰκόνων ἐν συνδυασμῷ μὲ ὁρειβατικὴν ἐκδρομὴν (ἀνάβασιν) εἰς Τραπεζίτσαν Κονίτσης (ὑψόμ. 2.022).

Τὴν 19.10.67 ἀφίχθη εἰς Κόνιτσαν ἐξ Ἰωαννίνων ή Ἐπιτροπὴ πυρασφαλείας και ἔξητασε τὴν αἴθουσαν τοῦ κινηματογράφου τοῦ κ. Πηγαδᾶ. Συνέστησε δὲ δπως τοποθετηθῆ ὑπὸ τοῦ Δήμου εἰς ὑδατοκρουνὸς ἔξωθι αὐτοῦ, καθὼς και ἔταιροι τοιοῦτοι εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ἀγορᾶς, διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν πυρκαϊᾶς.

Τὴν 24.10.67 ἐγένετο εἰς τὸ χωρίον Μάζιου συγκέντρωσις ἀγροτῶν Μαζίου και Ἡλιοράχης, πρὸς τοὺς ὅποιους ὡμίλησαν ό γεωπόνος Γεωργικῶν ἐφαρμογῶν Κονίτσης κ. Καζάζης μὲ θέμα «Ἐπιστημονικὴ διατροφὴ τῶν ἀγελάδων» και ό κ. Παπαδόπουλος Προϊστάμενος Γραφείου κτηνοτροφίας Δ. Γεωργίας Ἰωαννίνων ἀναπτύξας τὰ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνή-

σεως ληφθέντα μέτρα προστασίας τῶν γεωργικῶν νπροϊόντων. Ἐκ τῶν παρευρεθέντων εἰς την ἀνωτερω συγκνέτρωσιν ὡμίλησαν και οἱ κ. κ. Στρατιωτικὸς Διοικητής και Ἐπαρχος Κονίτσης. Παρευρέθη ἐπίσης και ό Ἐπαρχιακὸς Γεωπόνος κ. Χριστόφορος Παππᾶς κ.ἄ.

ΑΦΙΞΕΙΣ — ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

Ἀφίχθησαν ἡ ἐπανέκαμψαν, ἐξ Ἀθηνῶν, ό Σεβασμιωτατος Μητροπολίτης μας κ.κ. Σεβαστιανός, οἱ κ.κ. Π. Ρούμπος, Δημ. Α. Στεφάνου, Φωτιος Οίκονομίδης, Τάκης Γεράσης, Μάρκος Παπαχρήστος (διὰ Βούρμπιανην), Θεόδ. Κολοκοτρώνης μετὰ τῆς Κας του Μενης, η Κα Ήλενη Φλώρου κ.ἄ.

Ἐκ Θεσσαλονίκης διὰ Βούρμπιανην δ.κ. Γ. Ψύλλας, ἐκ Τεχεράνης ('Ιράν) δ.κ. Δημ. Β. Βαγενᾶς οἰκογενειακῶς.

Ἀνεχώρησαν δι' Ἀθήνας η δις Μερόπη Ἀδαμαντίου, διὰ Θεσσαλονίκην ό κ. Ἰωάν. Παπαϊωάννου μετὰ τῆς κυρίας του Μυρτῶς τὸ γένος Γ. Φλώρου, και διὰ Πρέβεζαν μετατεθεὶς ό χωροφύλαξ κ. Ἀπ. Φούζας.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ — ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Ο κ. Γεώργιος Β. Κούσιος ἐγένετο εύτυχὴς πατιηρ ἀρρενος τεκνου, ὁμοιως και ό κ. Νικόλαος Φ. Μάνθου ταχυδρομικός και ό κ. Γεώργιος Χατζηευφραιμίδης, και ό κ. Κων. Σουγγάρος εκ Ιασιων.

Εἰς Ἰωάννινα ό κ. Ἰωάννης Λιόγκας ἐκ Μολίστης ἐγένετο ἀνάδοχος τοῦ μικροῦ υἱοῦ τοῦ κ. Ἀνόρεα Σιώρου χαρίσας εἰς αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ παποῦ του Μιχαλάκης.

Ἡ δις Μερόπη Δ. Μάνθου ἐγένετο ἀνάδοχος εἰς Ἀθηνας του υἱοῦ τοῦ κ. Γεωργ. Οίκονομίδου ἐξ Αγ. Βαρβάρας, χαρίσασα εἰς αὐτὸν τὸ ὄνομα Σπυράκης.

Την 8.10.67 ό ταγματάρχης κ. Εύάγ. Τζούρας εγενετο ἀνάδοχος τῆς κορούλας τοῦ κ. Νικολάου Π. Τασιούλα, χαρίσας εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα Αννούλα.

Την 15.10.67 ό κ. Μιλτιάδης Νικολὸς ἐγένετο ἀνάδοχος τοῦ υἱοῦ τοῦ κ. Νικολάου Δ. Τσιγκούλη, εἰς τὸν ὅποιον ἔδωσε τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ του Δημητράκης.

Εἰς ἄπαντας εύχόμεθα νὰ τοὺς ζήσουν.

ΜΙΑ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΙΣ

Ἡ ἀνάδοχος τοῦ υἱοῦ τοῦ κ. Σ. Μάνθου ὀνομάζεται Εἰρηνούλα Η. Κουκέση, και δχι Ἀγγελικούλα, ώς ἐκ παραδρομῆς ἀνεγράφη εἰς τὸ ύπ' ἀριθ. 64 τεῦχος τοῦ παρελθόντος Αύγουστου.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Τὴν 13.10.67 ἀπεβίωσεν ἐν "Ανω Κονίτση εἰς ήλικιαν 74 ἔτῶν η σεβαστὴ οἰκοδέσποινα Μαρίνα Ι. Κυρίτση.

ΔΡ ΜΙΧΑΛΗΣ Θ. ΜΗΛΙΓΚΟΣ

ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΑΙΜΟΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΣΚΑΛΙΣΤΗΡΙ 18 ΚΑΙ ΠΑΤΗΣΙΩΝ
(Στάσις Λυσικτρείου)

Τηλ. 874.568

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

(Σημ. Οι έπιθυμούντες νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τὸν κατωτέρω κατάλογον παρακαλοῦνται νὰ ἀπευθυνθοῦν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ)

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Νίκος Ἀργιάννης, Ἀσκληπιοῦ 7, τηλ. 611. 417
Νικόλ Καζαμίας, Μπενάκη 24, τηλ. 627-725
Ἰωάν. Γ. Λυμπερόπουλος, Ἀλεξ. Σούτσου 5,
τηλ. 613-661.
Ναπολέων Μπάρκης, Ἀκαδημίας 63, 632-595
Νίκος Πύρρος, Ἐμμ. Μπενάκη 8 τηλ. 315-130
Πέτρος Φρόντζος, Λυκούργου 14, τηλ. 526-611
Ιω. Αδαμαντίδης, Γ. Σταύρου 6, τηλ. 317-669

ΙΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Γεώργιος Γάκης, Παθολόγος - Ρευματολόγος,
Καρυεάδου 3, τηλ. 719 746
Εύάγγελος Γεωργίου, Παθολόγος, ΚΠόλεως 55,
Συν. Παπάγου, τηλ. 651-072
Νικόλ. Γιάκας, Παθολόγος - Καρδιολόγος,
Στουρνάρα 49, τηλ. 634-4706, οίκια: 651-498
Παντελῆς Γιαννούλης, Καρδιολόγος, Ε. Ἀντωνιάδου 1, τηλ. 815-850
Βασίλ. Γκατσόπουλος, Καρδιολόγος - Παθολόγος. Βορείου Ἡπείρου 114, τηλ. 841-642
Φώτιος Γουσγούνης, Παθολόγος, Σόλωνος 116,
τηλ. 616-563
Νικόλ. Γράβος, Καρδιολόγος, 28ης Ὁκτωβρίου
242, τηλ. 813-664
Ἀριστοτέλης Ζακόπουλος, Μαιευτήρ, Βασ
Φρειδερίκης 40, Περιστέρι, τηλ. 571-612
Πλάτων Κεχαγιᾶς, Παθολόγος, Διγενῆ Ἀκρίτα
15, τηλ. 641-872
Χαρ. Κούσιος Παθολόγος, Πατρ. Ἰωακείμ 45,
τηλ. 722 507
Μιχ Μηλίγκες, Παθολόγος, Καρδιολόγος, Σκαλιστήρη 18, τηλ. 874-268
Φώτης Μπαρίς, Μαιευτήρ Γυναικολόγος, Ὁμήρου 58, Τηλ. 623.210
Ἀνδρέας Μπούζας διφθαλμίατρος Σκουφᾶ 59
τηλ. 611.172
Ἰωάννης Παπαδημούλης, Παθολόγος—Ἀναι
θησιολόγος, Ζήνωνος 21, τηλ. 521-664
Νικόλαος Τράντας, Οφθαλμίατρος—Ὑφηγητ.,
Γ' Σεπτεμβρίου 47, τηλ. 812-717
Βασίλειος Χρήστου, Ακτινολόγος, Κανάρη 19,
τηλ. 611-391
Χρήστος Χρήστου, Χειρουργός, Λιβίνη 4 (τέρ
μα Ἰπποκράτους), τηλ. 647-765
Τάκης Γούσιας, Ιατρὸς—Χειρουργός
Βασ. Σοφίας 37, τηλ. 716-090
Ζήσης Παπαγεωργίου, Παθολόγος—Καρδιολό^{γος}, Κύπρου 72, τηλ. 845 593
Κώστας Ζέρβας, Παθολόγος—Καρδιολόγος,
Ἀραχώβης 16, τηλ. 630-783

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀρ. Πύρρος,
Νικ. Πύρρος
Σερ. Φράγκος
Κωσ. Φρόντζος
Κωσ. Λαζαρίδης

δδὸς Μπότσαρη
» »
» Καπλάνη
» Μπότσαρη
» 28ης Ὁκτω
βρίου 75

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Μερόπη Ἀδαμαντίδη, Ρόδο: 43, τηλ. 874-702
Εύάγ. Αλεξιάδης Δημοκρίτου 1 τηλ. 613-508
Φούλα Κρέμου Βουκουρεστίου 20, Τηλ. 611.786
Κ Φλώρος, Χαρ. Τρικούπη 65, Τηλ. 625 177
ΠΟΛ. ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ—ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΑΘΗΝΩΝ κ.λ.π.
Λέανδρος Γεροντάκης, ἀρχιτέκτων, Βασ. Σο
φίας 133, τηλ. 662-893
Πέτρος Μπάκας, πολ. μηχανικός, Βεραντζέρου
22, τηλ. 531-428
Γεώργιος Ράγκας, Ίολ μηχανικός, Σωκράτους
59, τηλ. 520-719
Γκόσιος Ὀρέστης, πολ. μηχανικός, Πλ. Ὄμο
νοίας 9, τηλ. 529-637
Κων(τίνος Τσίλης, πολ. μηχανικός, Ἀριστεί^{ζου} 10, τηλ. 234-225
Χρῆστος Φλώρος, μηχανολόγος—ήλεκτρολόγος,
Γραβιᾶς 16, τηλ. 623 449
Τεχνικὸν Γραφεῖον Δ. Τσάνου, Σωκράτους 59
τηλ. 520-719
Τεχνικὸν Γραφεῖον, Ἐπαμ. Παπαχρήστου, μη
χανικοῦ, Χαλκοκονδύλη 36, τηλ. 533-821
Τεχνικὸν Γραφεῖον Θ. Μηλίγκου, Ἰωνος 5,
τηλ. 531-729

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

«Ιωάννινα», Ν. Τσάκας, Βερανζέρου 10, τηλ
523-204
«Στάνλεϋ» Β. Ρόζος, Δ. Παγώνης καὶ Ε
Τσάνος, Ὀδυσσέως 1, τηλ. 531-780
ΑΘΗΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΑ
«Νυφικὰ διάφορα», Βεατρίκη Τσαλαμάνη, Ἀγ.
Μάρκου 10, τηλ. 224-486.
Βιοτεχνία Νεωτερισμῶν καὶ Εἰσαγωγαὶ (Ἐσώ
ρουχα—Δαντέλλες—Πλεκτὰ κλπ.), Μίλτος
Ζαφείρης Ο.Ε., Ἀθηναϊδος 3, τηλ. 229-564
«Νεωτερισμοὶ» Ἀ)φοὶ Ζαφείρη, Κολοκοτρώνη
34δ, τηλ. 234-070
Κορνίζες — Πίνακες, Χρῆστος Ράγκας, Βύσσης
21, τηλ. 314 264
Ραφεῖον: Φροντζές Φίλιππος, Λέκκα 3, τηλ.
236-328
Εἰσαγωγαὶ: Εἰδη Γυναικεῖα, Φλώρος Νικόλ.,
Εύαγγελιστρίας 5, τηλ. 236-927
Λογιστικὰ Νίκος Βρυζώνης, Ἐπιδαύρου 21,
τηλ. 534-605
Ἐλαιοχρωματιστὴς Ἀνδρέας Γκόντζος, Φω
τομάρα 49, τηλ. 917-892
Ραφεῖον Νίκος Καρρᾶς, Φειδίου 2, Τηλ. 627-193
Εύθ. Κήττας: Ἐμπορος ξυλείας ὁδὸς Δημοσθέ
νους 69 τηλ 529-538

ΙΑΤΡΟΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

*Αθαν. Μανέκας, ώτορινολαρυγγολόγος
όδὸς Καραϊσκάκη
*Αλ. Πηγαδᾶς, όδοντίατρος, Γιαλί-Καφενέ
Κων Κίγκας, » δεδ.; Σαμολ
Δημ. Κήττας Παθολόγος 28 Ὁκτωβρίου 12
Τηλ. 82-52
ΔΙΑΦΟΡΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Κώστας Γέγιος : Ἐστιατόριον «Ἡ Κόνιτσα»
όδὸς Καραϊσκάκη 9